

FINÁLNÍ VERZE

SEKTOR ALKOHOLICKÝCH NÁPOJŮ V ČESKÉ REPUBLICE: EKONOMICKÝ PŘÍNOS A DOPADY MOŽNÝCH ZMĚN SPOTŘEBNÍ DANĚ

19 ČERVNA 2026

Obsah

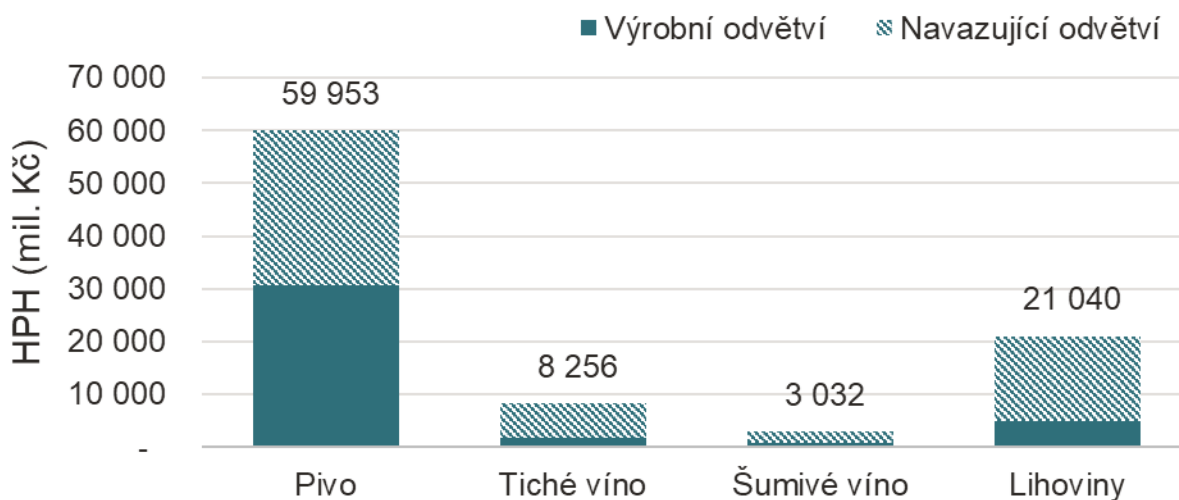
1	Úvod	8
1.1	Kontext a cíle	8
1.2	Struktura studie	8
2	Struktura a vývoj sektoru alkoholických nápojů	9
2.1	Trendy na trhu alkoholických nápojů v České republice	9
2.1.1	Spotřeba alkoholických nápojů v České republice celkově klesá	9
2.1.2	Spotřeba alkoholických nápojů v České republice se přesouvá z on-trade do off-trade maloobchodu	12
2.1.3	Spotřeba alkoholických nápojů se liší napříč segmenty podle intenzity dovozu	13
2.1.4	Výrobě alkoholických nápojů v České republice dominuje pivo, přičemž lihoviny představují druhý největší segment	15
2.2	Ekonomický přínos sektoru alkoholických nápojů v roce 2023	16
2.2.1	Popis hodnotového řetězce alkoholických nápojů	16
2.2.2	Metodika měření ekonomického přínosu sektoru alkoholických nápojů	18
2.2.3	Dopad výroby alkoholických nápojů na českou ekonomiku	24
2.2.4	Dopad souvisejících následných odvětví na českou ekonomiku	26
3	Systém zdanění alkoholických nápojů spotřební daní v České republice	29
3.1	Zatížení spotřební daní v České republice se mezi segmenty liší	29
3.2	Srovnání sazeb spotřební daně v roce 2023 poukazuje na relativně vysoké zdanění lihovin	31
3.3	Zvýšení spotřební daně na lihoviny v letech 2024–2025 nenaplnilo očekávané rozpočtové cíle	35
4	Modelování dopadů změn sazeb spotřební daně na alkoholické nápoje	37
4.1	Hypotetické scénáře spotřební daně	37
4.1.1	Návrh scénářů	37
4.1.2	Popis hlavního modelovacího rámce a klíčových předpokladů	40
4.2	Výsledky modelování	41
4.2.1	Dopady změn spotřební daně na ceny a poptávku	41

4.2.2	Dopady na fiskální příjmy, HPH a zaměstnanost v navazujících odvětvích	43
4.3	Citlivostní analýzy	51
5	Diskuse a závěry	54
5.1	Důsledky pro nastavení zdanění alkoholu	54
5.2	Dopady na daně a ekonomickou aktivitu	54
5.3	Širší kontext zdanění alkoholických nápojů	55
	Příloha A Popis a vysvětlení dat a jejich použití	58
A.1	Vstupní data	58
A.2	Předpoklady a parametry	63
	Příloha B Ekonomický přínos alkoholických nápojů ekonomice České republiky v roce 2023	68
B.1	Ekonomický přínos výroby alkoholických nápojů	68
B.2	Ekonomický přínos souvisejících navazujících odvětví	70
	Příloha C Přístup k modelování	73
C.1	Předpoklady týkající se cenotvorby a obchodních přírážek v následných odvětvích	73
C.2	Přístup k odhadu dopadů na HPH, zaměstnanost a daňové příjmy	73

SHRNUTÍ

- 1 V roce 2023 vytvořil sektor alkoholických nápojů přibližně **92,3 mld. Kč** hrubé přidané hodnoty („HPH“). Tato hodnota vznikla jak v části hodnotového řetězce spojené s výrobou alkoholických nápojů a navazujícími odvětvími, tak v následných odvětvích souvisejících s domácím prodejem alkoholických nápojů, tj. ve velkoobchodních a maloobchodních distribučních kanálech pro spotřebu mimo místo prodeje i v místě prodeje.¹ Největší podíl na této hodnotě připadal na pivo, jehož souhrnný příspěvek k HPH v navazujících i následných odvětvích dosáhl přibližně **60 mld. Kč**, zatímco lihoviny přispěly přibližně **21 mld. Kč**. Příspěvek spojený s vínem byl relativně nižší kolem **11 mld. Kč** (viz Obrázek 1 níže). Z hlediska zaměstnanosti sektor alkoholických nápojů v roce 2023 podpořil necelých **95 000 pracovních míst** přepočtených na plné úvazky („FTE“) v navazujících i následných odvětvích, z toho přibližně **60 000** v případě piva, **24 000** v případě lihovin a necelých **11 000** v případě vína (tichého a šumivého dohromady).

Obrázek 1 Příspěvek alkoholických nápojů k HPH podle segmentů, 2023

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Tento graf agreguje ekonomický přínos napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza předpokládá, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

- 2 Ačkoli byl příspěvek piva v absolutním vyjádření nejvyšší, **struktura ekonomického přínosu** se mezi jednotlivými kategoriemi výrazně liší. U lihovin připadá, ve srovnání s pivem, relativně větší část celkového přínosu na následná odvětví, což ukazuje, že jejich ekonomický význam se neomezuje na domácí výrobu. Výroba lihovin navíc vykazuje výrazně vyšší **intenzitu přidané hodnoty na litr hotového výrobku**:

¹ Dále jsou tyto kategorie označovány jako off-trade a on-trade maloobchod.

průměrná HPH na litr hotového výrobku se u lihovin odhaduje na **97 Kč**, zatímco u piva činí **17 Kč**. Z toho vyplývá, že kategorie s menším podílem na výrobě může přesto vytvářet celkově významný ekonomický přínos.

- 3 Současný český režim spotřební daně zatěžuje jednotlivé kategorie alkoholických nápojů velmi nerovnoměrně. V roce 2023, tedy před zvýšením spotřební daně z lihovin oznámeném pro roky 2024, 2025 a 2026, byla implicitní sazba spotřební daně připadající na etanol v lihovinách přibližně **čtyřikrát vyšší** než odpovídající sazba uplatňovaná u piva. Při přepočtu na srovnatelnou porci obsahující obdobné množství etanolu byla spotřební daň u lihovin vyšší než u srovnatelné porce piva přibližně o **4,45 Kč** a než u porce šumivého vína přibližně **1,77 Kč**. Tiché víno přitom zůstávalo od spotřební daně zcela osvobozeno.²
- 4 Lihoviny v roce 2023 vytvořily významný daňový přínos, a to přibližně **14,7 mld. Kč**, zatímco u piva činil tento přínos **18,8 mld. Kč**. Následné zvýšení spotřební daně zaměřené pouze na lihoviny bylo součástí vládního balíčku fiskální konsolidace a mělo v letech 2024-2025 přinést přibližně **1,4 mld. Kč**. V praxi však celkové příjmy ze spotřební daně klesly přibližně o **1,6 mld. Kč**, tedy skončily přibližně **3,0 mld. Kč pod očekáváním**. To naznačuje, že přístup zaměřený pouze na lihoviny nepřinesl zamýšlený fiskální výsledek, a otevírá otázku, zda by širší reforma zdanění alkoholu mohla cíle v oblasti příjmů naplnit účinněji.
- 5 Ve srovnání s Výchozím scénářem roku 2023 byly v této studii modelovány tři alternativní scénáře spotřební daně. Rok 2023 byl zvolen jako Výchozí scénář, protože předcházel následnému zvýšení spotřební daně z lihovin a zároveň jde o poslední rok, za který je k dispozici komplexní a vnitřně konzistentní soubor ekonomických dat. Scénáře testují, zda by bylo možné naplnit vládní příjmové cíle prostřednictvím širší a soudržnější struktury zdanění alkoholických nápojů, nikoli pouze dalším zvyšováním spotřební daně z lihovin:
 - **Scénář 1:** spotřební daň z piva se zvyšuje přibližně na polovinu úrovně spotřební daně ze šumivého vína v roce 2023, tedy **přibližně na 28 % sazby spotřební daně z lihovin**, a zavádí se spotřební daň z tichého vína přibližně ve výši jedné čtvrtiny úrovně spotřební daně ze šumivého vína v roce 2023, tedy **přibližně 16 % sazby spotřební daně z lihovin**.³

² V tomto srovnání se za jednu porci považuje 0,5 l piva, 0,2 l vína a 0,05 l lihovin, což při průměrném obsahu alkoholu 5 %, 12 % a 40 % u piva, vína a lihovin odpovídá 25 ml, 24 ml a 20 ml čistého alkoholu. Za standardní nápoj (nebo jednotku alkoholu) se považuje 12 ml etanolu. Podle této definice odpovídá jedna porce piva, vína a lihovin přibližně 2,1, 2,0 a 1,7 standardního nápoje.

³ Srovnání se týká spotřební daně uložené na objem etanolu s ohledem na průměrný obsah alkoholu v lihovinách (40%), víně (12%) a pivu (5%).

- **Scénář 2:** spotřební daň z piva a tichého vína se zvyšuje na úroveň spotřební daně ze šumivého vína v roce 2023, tedy **přibližně na 60 % sazby spotřební daně z lihovin**.⁴
- **Scénář 3:** spotřební daň z piva, tichého vína a šumivého vína se zvyšuje na úroveň spotřební daně z lihovin v roce 2023, tedy **na 100 % sazby spotřební daně z lihovin**.⁵

6 Tabulka 1 shrnuje výsledky modelování. Všechny tři scénáře zvyšují příjmy ze spotřební daně, avšak ve velmi rozdílné míře: ve Scénáři 1 přibližně o **1,8 mld. Kč**, ve Scénáři 2 o **10,6 mld. Kč** a ve Scénáři 3 o **19,7 mld. Kč**. Tyto nárůsty jsou částečně kompenzovány poklesem jiných daňových příjmů, čistý fiskální efekt však zůstává ve všech scénářích kladný a činí přibližně **1,9 mld. Kč**, **11,6 mld. Kč** a **21,8 mld. Kč**.

Tabulka 1: Shrnutí dopadů alternativních scénářů spotřební daně na klíčové ukazatele

	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře			
	Výchozí scénář	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Daňové příjmy (mil. Kč)	28 189	+1 876 (+6,7%)	+11 645 (+41,3%)	+21 774 (+77,2%)
z toho spotřební daň	15 503	+1 765 (+11,4%)	+10 640 (+68,6%)	+19 666 (+126,8%)
z toho DPH z dodatečné spotřební daně⁶		+193	+1 625	+3 231
z toho ostatní daně	12 686	-81 (-0,6%)	-621 (-4,9%)	-1 124 (-9,3%)
HPH (mil. Kč)	40 543	-260 (-0,6%)	-1 984 (-4,9%)	-3 591 (-9,3%)
Zaměstnanost (FTE)	30 002	-192	-1 468	-2 657

⁴ Srovnání se týká spotřební daně uložené na objem etanolu s ohledem na průměrný obsah alkoholu v lihovinách (40%), víně (12%) a pivu (5%).

⁵ Srovnání se týká spotřební daně uložené na objem etanolu s ohledem na průměrný obsah alkoholu v lihovinách (40%), víně (12%) a pivu (5%).

⁶ DPH vybraná z prodeje tuzemsky vyrobených alkoholických nápojů je zohledněna v řádku níže. Tento řádek zachycuje pouze dodatečnou DPH vybranou z navýšení spotřební daně oproti spotřební dani uplatňované ve Výchozím scénáři. Je však třeba poznamenat, že vyšší spotřební daň sice zvyšuje DPH vybranou z prodeje alkoholických nápojů, současně však může vést ke snížení výdajů na jiné zboží a služby v důsledku změn ve spotřebitelském chování. Celkový dopad dodatečné DPH vybrané z navýšení spotřební daně na celkové příjmy z DPH je proto nejistý.

Odchylka od výsledků Výchozího scénáře			
Výchozí scénář	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
	(-0,6%)	(-4,9%)	(-9,3%)

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Ostatní daně zahrnují změny DPH, jiné produktové daně a daně z příjmů právnických osob. Všechny daňové dopady zohledňují přímé, nepřímé a indukované efekty. Dopady na HPH a zaměstnanost jsou uváděny pouze pro činnosti v navazujících odvětvích.

- 7 Modelované dopady na HPH a zaměstnanost v **navazujících odvětvích** jsou ve všech scénářích záporné. HPH v navazujících odvětvích podle odhadu klesá přibližně o **260 mil. Kč** ve Scénáři 1, o **2,0 mld. Kč** ve Scénáři 2 a o **3,6 mld. Kč** ve Scénáři 3; dopady na zaměstnanost vykazují obdobný vývoj. Tyto odhady je třeba chápat jako horní hranici možných dopadů. Odrážejí nižší domácí spotřebu v důsledku změn relativních cen alkoholických nápojů, v praxi však může být část ztracených domácích prodejů přesměrována na exportní trhy a výrobci mohou současně přesouvat zdroje k nealkoholickým alternativám, například k nealkoholickému pivu. Tento trend je již patrný na českém trhu s pivem, kde při relativně stabilní výrobě klesá spotřeba alkoholického piva.
- 8 Zohledněna byla rovněž **ilustrativní analýza citlivosti** zahrnující křížové cenové elasticity mezi segmenty alkoholických nápojů. Ačkoli tyto odhady zůstávají nejisté, naznačují, že pokud spotřebitelé přecházejí k jiným kategoriím, například k lihovinám, odhadované negativní dopady na HPH a zaměstnanost v navazujících odvětvích se snižují, zatímco příjmy ze spotřební daně rostou. **Centrální odhad** proto může **nadhodnocovat negativní dopady** na výrobu v navazujících odvětvích a podhodnocovat potenciální daňové příjmy.
- 9 Celkově výsledky naznačují, že **vyváženější systém zdanění alkoholických nápojů** v České republice by mohl **přinést podstatně vyšší daňové příjmy** a zároveň snížit současné rozdíly v daňovém zacházení s jednotlivými kategoriemi alkoholických nápojů. Scénář 3 odpovídá harmonizovanějšímu přístupu ke zdanění alkoholu a přináší největší fiskální přínosy. Scénář 1 pak představuje omezenější první krok reformy, který posouvá systém směrem k soudržnější struktuře a zároveň kompenzuje výpadek příjmů pozorovaný od roku 2023.
- 10 Širší posouzení dopadů na společenský blahobyt by muselo zohlednit také i efekty nad rámec fiskálních a makroekonomických ukazatelů, zejména zdravotní dopady spojené s vyšším a méně roztržštěným zdaněním alkoholu. Mezinárodní poznatky i nedávná práce českého think tanku *Ministr zdraví* naznačují, že omezení rozdílů ve zdanění alkoholu by mohlo přinést významné zdravotní přínosy i úspory veřejných výdajů. To naznačuje, že **přínosy reformy** pravděpodobně **přesahují fiskální a makroekonomické dopady**, které model zachycuje přímo.

1 Úvod

1.1 Kontext a cíle

- 11 V roce 2023 česká vláda v rámci svého konsolidačního balíčku oznámila další zvýšení sazeb spotřební daně z lihovin. V důsledku toho byla spotřební daň z lihovin zvýšena o 10 % v roce 2024 a o dalších 10 % v roce 2025, přičemž v roce 2026 následovalo další zvýšení o 5 %. Tato zvýšení, která nesplnila vládní cíl v oblasti daňových příjmů,⁷ dále prohloubila rozdíly v sazbách spotřební daně mezi segmenty alkoholických nápojů.⁸
- 12 UVDL pověřila společnost Frontier Economics měřením rozsahu působení a ekonomického přínosu sektoru alkoholických nápojů pro českou ekonomiku.⁹ Společnost Frontier Economics byla dále požádána, aby vyčíslila dopady alternativních, vyváženějších sazeb spotřební daně z lihovin, piva, tichého vína a šumivého vína na českou ekonomiku.

1.2 Struktura studie

- 13 Zbývající část této studie je strukturována následovně:
- Kapitola 2 popisuje hlavní trendy pozorovatelné na českém trhu alkoholických nápojů a vyčísluje ekonomický přínos jednotlivých segmentů v roce 2023;¹⁰
 - Kapitola 3 shrnuje současný český systém spotřební daně;
 - Kapitola 4 vymezuje alternativní scénáře spotřební daně a hodnotí jejich dopad na českou ekonomiku; a
 - Kapitola 5 se zabývá implikacemi modelovaných alternativních scénářů spotřební daně.

⁷ Očekávané dodatečné příjmy ve výši 0,4 mld. Kč v roce 2024 a 0,9 mld. Kč v roce 2025 se nenaplnily. Celková výše vybrané spotřební daně z alkoholu klesla v roce 2024 o více než 0,03 mld. Kč a v roce 2025 o dalších 1,6 mld. Kč. Pro více podrobností, viz Kapitulu 3.3.

⁸ Na základě ceny v Kč za litr čistého etanolu.

⁹ Ekonomický přínos se měří z hlediska přímé, nepřímé a indukované HPH, zaměstnanosti a daňových příjmů.

¹⁰ Ekonomický přínos k roku 2023, před dalším zvýšením spotřební daně v segmentu lihovin.

2 Struktura a vývoj sektoru alkoholických nápojů

2.1 Trendy na trhu alkoholických nápojů v České republice

- 14 Tato kapitola poskytuje přehled nedávných trendů na českém trhu alkoholických nápojů, včetně vývoje spotřeby, rozdělení spotřeby mezi maloobchodní prodej pro spotřebu mimo místo prodeje a maloobchodní prodej pro spotřebu v místě prodeje,¹¹ jakož i trendů v domácí výrobě a dovozu. Tyto prvky společně popisují, jak se trh s pivem, vínem a lihovinami v posledních letech vyvíjel.

2.1.1 Spotřeba alkoholických nápojů v České republice celkově klesá

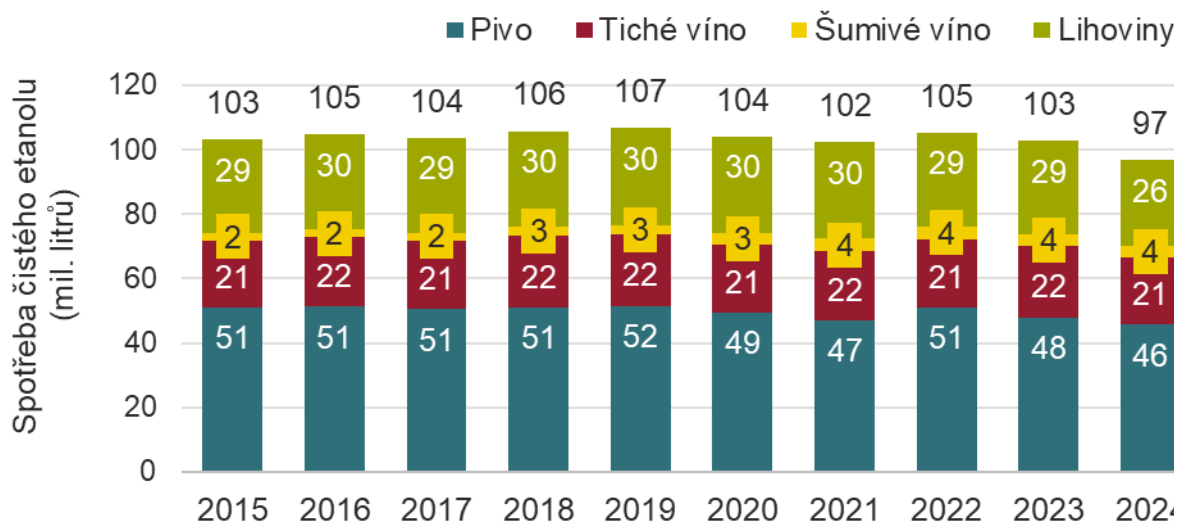
- 15 Český trh s alkoholickými nápoji je celkově charakterizován postupným poklesem spotřeby napříč několika segmenty při současně relativně stabilním rozložení spotřeby mezi jednotlivými kategoriemi. Navzdory tomuto sestupnému trendu zůstává spotřeba na obyvatele v mezinárodním srovnání relativně vysoká, což naznačuje, že ačkoli poptávka postupně slábne, Česká republika zůstává vyspělým trhem s poměrně vysokou spotřebou alkoholických nápojů.
- 16 Celková spotřeba etanolu v České republice v posledních letech klesá (viz Obrázek 2 níže), přičemž mezi lety 2020 a 2024 se snížila o více než 7 %.¹² V tomto období je obecný klesající trend spotřeby etanolu patrný zejména v segmentu lihovin, kde roční spotřeba mezi lety 2020 a 2024 klesla o 12 %, následovaném pivem, jehož spotřeba ve stejném období klesla o 8 %. Spotřeba vína (tichého a šumivého dohromady)¹³ zůstala relativně stabilní a mezi lety 2020 a 2024 se mírně zvýšila o 0,2 %.Obrázek

¹¹ Dále jsou tyto kategorie označovány jako off-trade a on-trade maloobchod.

¹² Na základě ročních údajů ČSÚ o spotřebě alkoholu na obyvatele v České republice a údajů ČSÚ o ročním počtu obyvatel v České republice.

¹³ „Vino z hroznů“ a „ostatní vína“ tvoří celkovou kategorii vína.

Obrázek 2 **Roční absolutní spotřeba čistého etanolu v České republice, 2015–2024**

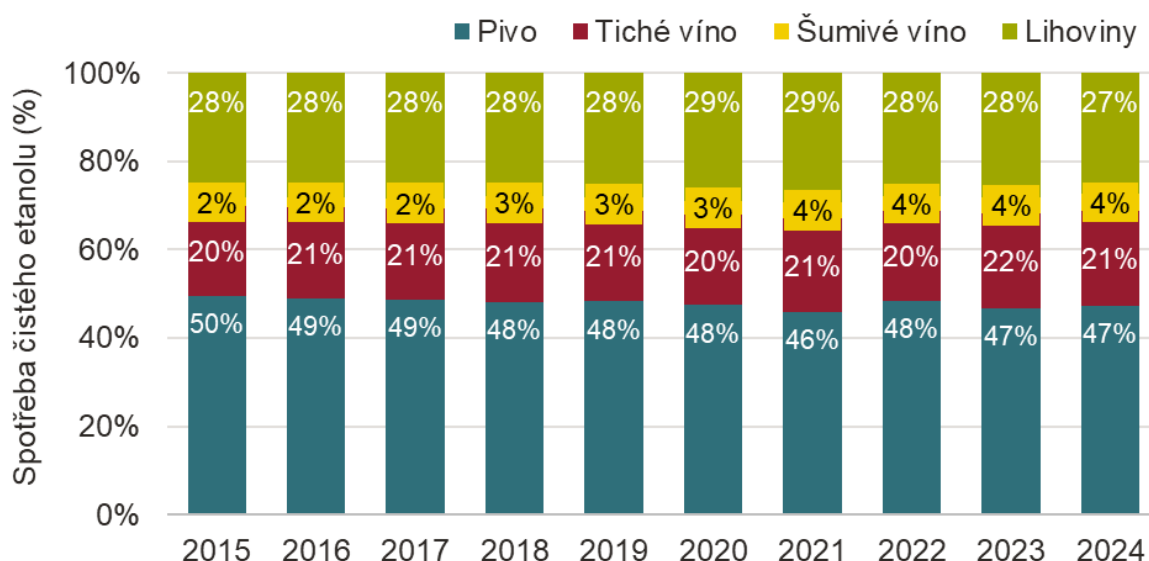

Zdroj: Frontier Economics na základě dat ČSÚ

Pozn. Příloha A ČSÚ vykazuje objemy spotřeby vína pouze v agregované podobě – pro účely tohoto grafu byly objemy vína rozděleny na tiché a šumivé víno na základě údajů o podílech na spotřebě z databáze IWSR. Pro další informace – viz Příloha A.

- 17 Rozdělení spotřeby napříč segmenty však zůstalo v zásadě stabilní. Jak ukazuje Obrázek 3, rozdělení spotřeby etanolu mezi segmenty se významně nezměnilo: pivo představuje přibližně polovinu spotřeby čistého alkoholu, lihoviny necelých 30 % a víno (tiché a šumivé víno dohromady) přibližně 25 %.

Obrázek 3 Roční spotřeba čistého etanolu v České republice, 2015–2024

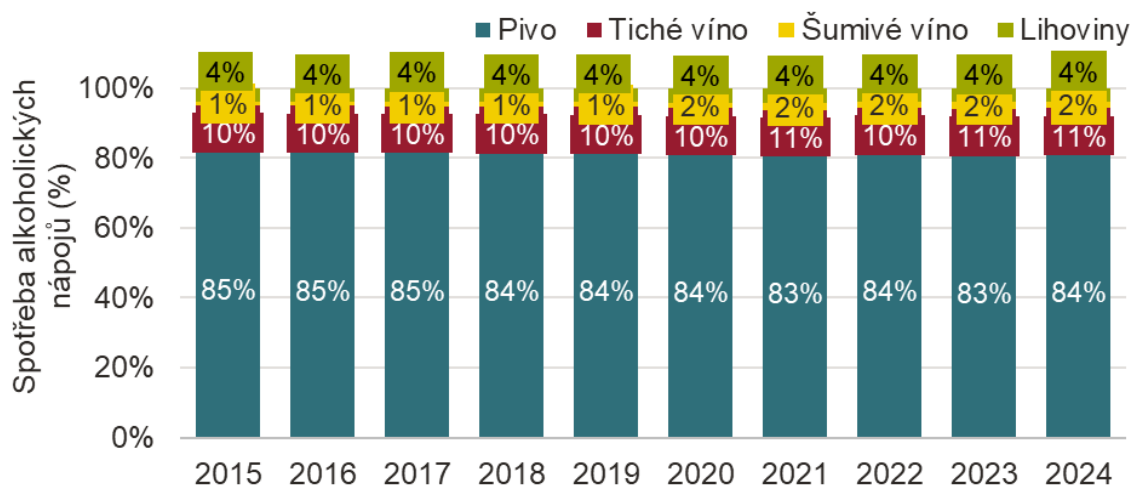
Zdroj: Frontier Economics na základě dat ČSÚ

Pozn.: ČSÚ vykazuje objemy spotřeby vína pouze v agregované podobě – pro účely tohoto grafu byly objemy vína rozděleny na tiché a šumivé víno na základě údajů o podílech na spotřebě z databáze IWSR. Pro další informace – viz Příloha A.

- 18 Při měření podle celkového objemu nápojů zůstává rozložení spotřeby mezi jednotlivými segmenty výrazně nerovnoměrné a v čase relativně stabilní. Jak ukazuje Obrázek 4 níže, pivo představuje přibližně 84 % celkové spotřeby alkoholických produktů, následované tichým a šumivým vínem (13 %) a lihovinami (4 %).¹⁴ Relativní podíly na spotřebě odrážejí větší velikost porce (a nižší obsah alkoholu) u piva ve srovnání s ostatními segmenty.

¹⁴ Je třeba poznamenat, že celková spotřeba alkoholu v posledních letech klesla také při zohlednění spotřeby podle objemu hotového výrobku, a to o 5% mezi lety 2020 a 2024 (-5% u piva, -12% u lihovin a +0,3% u vína, tj. tichého a šumivého vína dohromady).

Obrázek 4 Roční spotřeba alkoholických produktů v České republice podle segmentů, 2015–2024

Zdroj: Frontier Economics na základě dat ČSÚ

Pozn.: ČSÚ vykazuje objemy spotřeby vína pouze v agregované podobě – pro účely tohoto grafu byly objemy vína rozděleny na tiché a šumivé víno na základě údajů o podílech na spotřebě z databáze IWSR. Pro další informace – viz Příloha A.

- 19 V přepočtu na obyvatele klesá spotřeba alkoholu v České republice relativně rychleji.¹⁵ V roce 2024 průměrný český spotřebitel zkonsumoval 156 litrů alkoholických nápojů, což je o 6,4 % méně než v roce 2020, neboli 8,9 litru čistého etanolu, což je o 8,9 % méně než v roce 2020.¹⁶ To odpovídá spotřebě více než 9 nápojů týdně.¹⁷ Spotřeba alkoholu v České republice však v mezinárodním srovnání zůstává relativně vysoká. Podle údajů WHO byla v roce 2022 spotřeba alkoholu na obyvatele ve věkové skupině 15+ v České republice 2,7x vyšší než celosvětový průměr a vyšší spotřebu vykázaly pouze čtyři země.¹⁸

2.1.2 Spotřeba alkoholických nápojů v České republice se přesouvá z on-trade do off-trade maloobchodu

- 20 Ke spotřebě alkoholických nápojů dochází ve dvou hlavních kanálech: v on-trade maloobchodu, tedy při konzumaci v licencovaných provozovnách, jako jsou bary a

¹⁵ Celková spotřeba alkoholu klesá pomaleji, protože je částečně kompenzována mírným růstem počtu obyvatel (přibližně o 2 % mezi lety 2020 a 2024).

¹⁶ Vypočítáno na základě ročních údajů ČSÚ o spotřebě alkoholu na obyvatele v České republice v čistém etanolu a v hotovém výrobku.

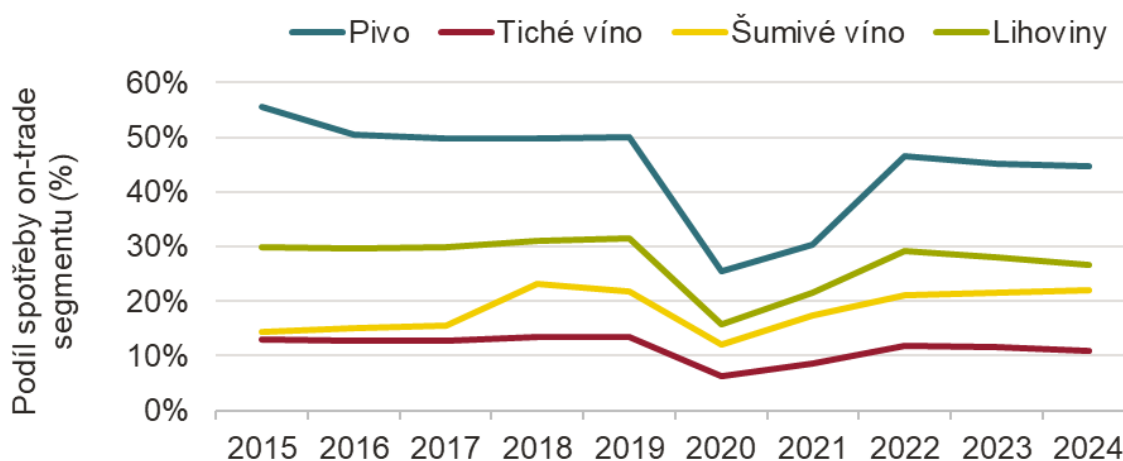
¹⁷ Ze 156 litrů alkoholických nápojů zkonsumovaných průměrným českým spotřebitelem v roce 2024 připadalo 131 litrů na pivo, 19 litrů na víno a 6 litrů na lihoviny. Za standardní nápoj se považuje 0,5 l piva, 0,2 l vína a 0,05 l lihovin.

¹⁸ Spotřeba v České republice: 13,7 l čistého etanolu oproti celosvětovým 5 l čistého etanolu – na základě nejnovějších údajů WHO o roční spotřebě čistého alkoholu za rok 2022, viz https://data.who.int/indicators//EF38E6A/EE6F72A?utm_ [přístup 22. 4. 2026].

restaurace, a v off-trade maloobchodu, tedy při nákupu pro domácí spotřebu. V posledních deseti letech dochází k postupnému přesunu spotřeby alkoholických nápojů v České republice z on-trade do off-trade maloobchodu.

- 21 Jak ukazuje Obrázek 5, protiepidemická opatření během pandemie COVID-19 vedla k prudkému poklesu spotřeby v on-trade maloobchodu napříč všemi segmenty alkoholických nápojů. Ačkoli se spotřeba v on-trade maloobchodu následně vrátila téměř na úroveň pozorované před pandemií, zůstala pod historickými úrovněmi a ve většině segmentů nápojů následně nadále klesala.¹⁹ To naznačuje trvalejší změnu spotřebitelského chování a odpovídá pokračujícímu růstu relativního významu spotřeby v off-trade maloobchodu.

Obrázek 5 Podíl spotřeby v on-trade maloobchodu podle segmentů, 2015–2024

Zdroj: Frontier Economics na základě dat IWSR.

Pozn.: Pro další informace – viz Příloha A.

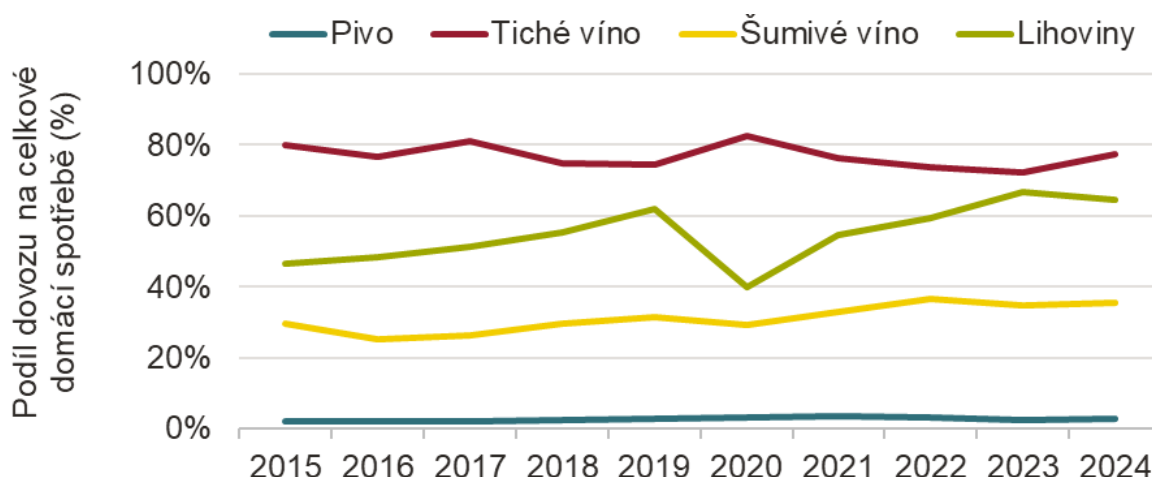
2.1.3 Spotřeba alkoholických nápojů se liší napříč segmenty podle intenzity dovozu

- 22 Český trh alkoholických nápojů vykazuje zřetelné rozdělení mezi dovozně intenzivní kategorie a kategorie zásobované převážně domácí výrobou. Významná část alkoholických nápojů spotřebovaných v České republice je dovážena, zejména v kategoriích, kde jsou původ a rozmanitost výrobků důležitými faktory spotřebitelské poptávky. Nejvýrazněji je to patrné u tichého vína, které zůstává v posledních deseti letech segmentem s nejvíce vyvinutým dovozem (viz Obrázek 6

¹⁹ Pokles podílu spotřeby v on-trade maloobchodu je patrný ve všech segmentech s výjimkou šumivého vína, u něhož se tento podíl mezi lety 2022 a 2024 zvýšil o 1 procentní bod.

níže), následovaným lihovinami a šumivým vínem.²⁰ Naproti tomu spotřeba piva je nadále zásobována převážně domácí výrobou, což odráží vysoký objem a relativně nízkou hodnotu na jednotku produkce této kategorie.

Obrázek 6 Podíl dovozu na spotřebě hotových výrobků podle segmentů, 2015–2024

Zdroj: Frontier Economics na základě dat ČSÚ.

Pozn.: Na základě ročních údajů ČSÚ o spotřebě alkoholu na obyvatele v České republice, údajů ČSÚ o ročním počtu obyvatel České republiky a ročních údajů ČSÚ o dovozu. ČSÚ vykazuje objemy spotřeby vína pouze v agregované podobě – pro účely tohoto grafu byly objemy vína rozděleny na tiché a šumivé víno na základě údajů IWSR o podílech tichého a šumivého vína na spotřebě. Pro další informace – viz Příloha A.

- 23 Celkově jsou rozdíly v intenzitě dovozu v souladu s ekonomikou výroby a spotřebitelskou poptávkou v jednotlivých kategoriích nápojů (podrobněji viz zvýrazněný rámeček 1 níže). Dovážené výrobky jsou klíčovou součástí hodnotového řetězce alkoholických nápojů v České republice a vytvářejí ekonomickou hodnotu prostřednictvím distribuce a on-trade a off-trade maloobchodu v následném odvětví (viz Kapitulu 2.2.4).2.2.4

²⁰ Je třeba poznamenat, že podle informací od UVDL lze obzvláště vysoký podíl dovozu v segmentu lihovin pozorovaný v roce 2023 přičíst relativně výrazné strategii předzásobení před zvýšením spotřební daně v segmentu lihovin v letech 2024–2026, které bylo oznámeno v roce 2023.

Rámeček 1: Mezinárodní obchod napříč segmenty alkoholických nápojů

Výroba piva je ve většině zemí převážně lokální, protože její životaschopnost závisí na rozsahu a blízkosti trhu, přičemž diferenciací výrobků je relativně nízká. Vzhledem k nižšímu obsahu etanolu je přeprava piva nákladnější na jednotku etanolu; dostupné informace naznačují, že distribuce jednoho litru etanolu v pivu je přibližně osmkrát nákladnější než u lihovin a třikrát nákladnější než u vína.²¹ V důsledku toho i velcí mezinárodní výrobci piva obvykle působí prostřednictvím místní výroby. Na českém trhu jsou tři největší pivovary mezinárodní a představují tři čtvrtiny celkového objemu domácí výroby.²²

Víno a lihoviny mají naopak vyšší intenzitu mezinárodního obchodu v důsledku větší diferenciací výrobků v těchto segmentech. Diferenciací je často formalizována prostřednictvím zeměpisných označení, která zdůrazňují jedinečné vlastnosti výrobků spojené s konkrétními regiony nebo tradičními výrobními postupy.²³ To podporuje rozdílnější výrobní strukturu²⁴ a vede k mezinárodnímu obchodu s výrobky s jedinečným zeměpisným původem, jako jsou skotská whisky, francouzské šampaňské nebo koňak.

2.1.4 Výrobě alkoholických nápojů v České republice dominuje pivo, přičemž lihoviny představují druhý největší segment

- 24 Výrobní sektor alkoholických nápojů v České republice se vyznačuje silnou koncentrací na výrobu piva. V roce 2023 představovalo pivo přibližně 76 % objemu výroby a přibližně 80 % hodnoty výroby, jak ukazuje Obrázek 7. Lihoviny představovaly menší, avšak stále významný podíl domácí výroby, a to přibližně 17 % celkové produkce v čistém etanolu. Víno (tiché a šumivé) tvořilo zbývající podíl, přibližně 7 % objemu výroby i hodnoty výroby.

²¹ Brewers of Europe, 2017, „The Brewers of Europe Cost comparability study“, str. 14.

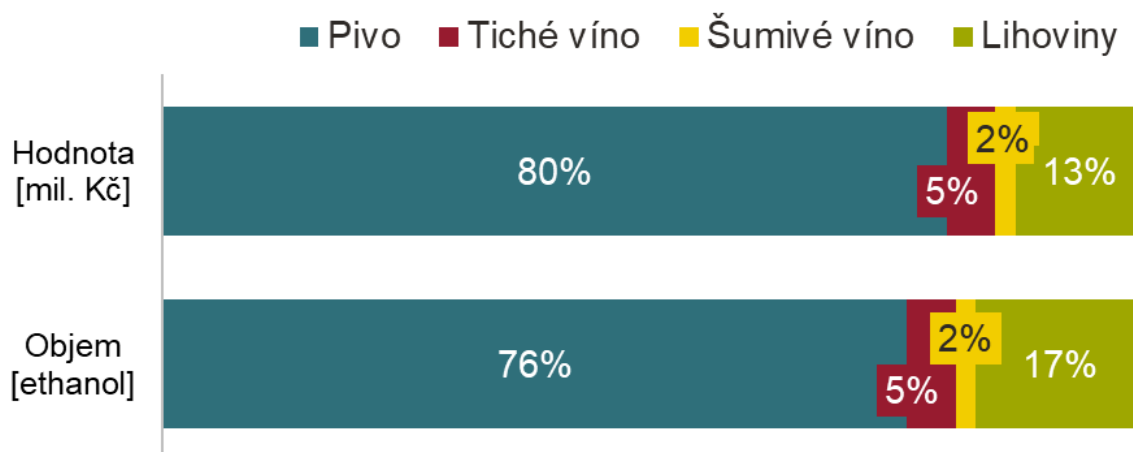
²² Asahi, Molson Coors a Heineken – viz IWSR, „Czech Republic Report 2025“.

²³ EK, „Geographical indications and quality schemes explained“.

²⁴ Například na českém trhu existuje mnoho malých výrobců tichého vína (tj. 92 % výrobců jsou malé podniky, které společně vyrábějí 9 % celkového objemu tichého vína propuštěného ke spotřebě).

Poznámka: údaje vycházejí z množství propuštěného ke spotřebě, které zahrnuje také dovážené objemy – na základě údajů sdílených UVDL od českého Ministerstva financí.

Obrázek 7 Objem a hodnota produkce alkoholických napoju v České republice podle segmentů, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě dat ČSÚ.

Pozn.: Hodnota je vyjádřena v základních cenách („basic prices“) a zahrnuje objem produkce piva, tichého vína, šumivého vína a lihovin. Ostatní menší segmenty, jako například cider, nejsou zahrnuty z důvodu jejich omezeného významu a nedostatečné konzistence dat napříč jednotlivými datovými zdroji. Pro další informace – viz Příloha A.

- 25 Je třeba poznamenat, že tyto údaje odrážejí pouze objemy vyrobené v tuzemsku, a proto nezachycují úlohu dovozu, která je v některých segmentech výraznější. Představenou výrobní strukturu je proto nutné vykládat společně se spotřebou a mezinárodním obchodem, pro úplnější obraz celkového trhu.

2.2 Ekonomický přínos sektoru alkoholických nápojů v roce 2023

2.2.1 Popis hodnotového řetězce alkoholických nápojů

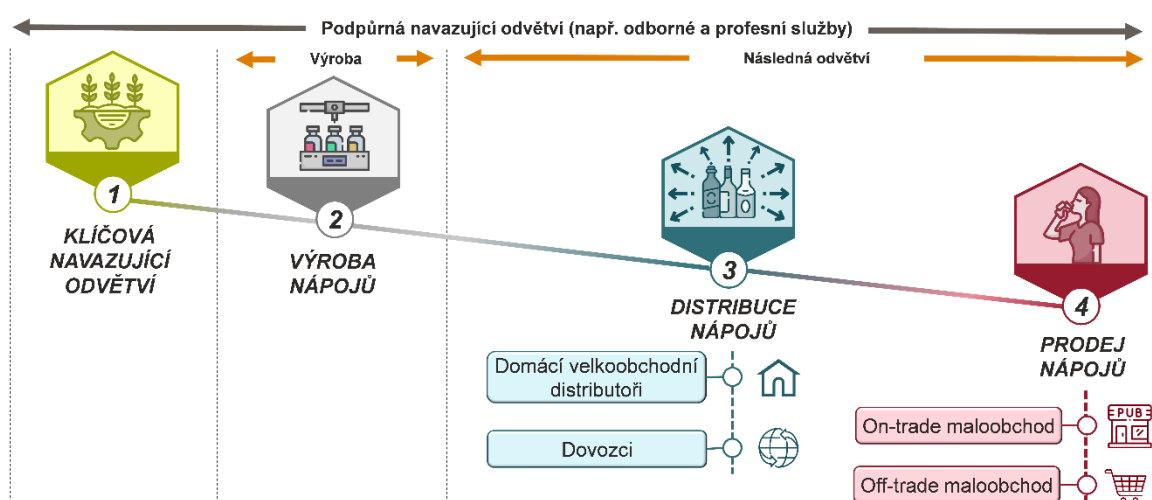
- 26 Hodnotový řetězec sektoru alkoholických nápojů zahrnuje několik vzájemně propojených odvětví, konkrétně:
- **Činnosti v navazujících odvětvích**, které zahrnují výrobu vstupů, jako jsou zemědělské produkty²⁵ nebo zařízení.
 - **Výrobu alkoholických nápojů**, tedy vytváření alkoholických nápojů prostřednictvím pivovarnických, destilačních a vinařských procesů.
 - **Distribuci nápojů**, která zahrnuje logistiku, skladování a uvádění alkoholických nápojů na trh prostřednictvím velkoobchodníků a v případě dovážených výrobků také dovozců.

²⁵ Například ovoce pro výrobu ovocných lihovin, hrozny pro výrobu vína a obiloviny a chmel pro výrobu piva.

- **Prodej nápojů** prostřednictvím off-trade maloobchodu, například supermarketů, a prostřednictvím on-trade maloobchodu, včetně barů, kaváren a restaurací.

27 Tato hlavní odvětví, znázorněné na Obrázku 8 níže, jsou podporovány řadou podpůrných odvětví.

Obrázek 8 Hodnotový řetězec sektoru alkoholických nápojů

Zdroj: Frontier Economics

- 28 Odhad ekonomického přínosu sektoru alkoholických nápojů vyžaduje posouzení celého dodavatelského řetězce, protože hodnota vzniká v každé jeho fázi. V této zprávě se pod „celkovým přínosem“ rozumí kombinace přínosu výroby v navazujících odvětvích, spojeného s objemy vyrobenými v tuzemsku,²⁶ a následného přínosu spojeného s domácím prodejem, včetně dovážených výrobků.²⁷
- 29 Je třeba poznamenat, že pokud se hovoří o přínosu v roce 2023, jsou zohledněny pouze alkoholické nápoje, tedy pivo, tiché víno, šumivé víno a lihoviny. Přínos nealkoholického piva není v této části zahrnut, což vysvětluje rozdíl mezi výsledky této části a výsledky výchozího stavu uvedenými v Kapitole 4.

²⁶ To zahrnuje celkový objem domácí produkce, včetně domácího prodeje i vývozu.

²⁷ Při kvantifikaci následného ekonomického přínosu segmentů alkoholických nápojů pro českou ekonomiku však nebyl z důvodu omezené dostupnosti relevantních dat zohledněn přínos prostřednictvím distribučního kanálu dovozců. V důsledku toho lze očekávat, že následný ekonomický přínos je podhodnocen, zejména u segmentů s relativně vyšším podílem dovozu.

2.2.2 Metodika měření ekonomického přínosu sektoru alkoholických nápojů

- 30 V souladu se standardní praxí se kvantifikace ekonomického přínosu výroby alkoholických nápojů ve výrobním odvětví a distribuce prostřednictvím příslušných následných odvětví opírá o input-output rámec („IO“). Rámec IO zachycuje, jak činnost v jedné části ekonomiky ovlivňuje jiné části prostřednictvím dodavatelských řetězců a spotřeby zboží a služeb.²⁸
- 31 Tyto dopady se obvykle měří pomocí hlavních ekonomických ukazatelů, mezi něž patří:
- **Hrubá přidaná hodnota („HPH“):** ukazatel čistého přínosu daného sektoru k ekonomice, měřený jako rozdíl mezi hodnotou vyrobeného zboží a služeb a hodnotou meziproduktů použitých při výrobě.²⁹
 - **Zaměstnanost:** počet pracovních míst nebo pracovníků podporovaných činnostmi v daném sektoru.
 - **Daňové příjmy:** příjmy státu vytvořené ekonomickou činností daného sektoru, včetně daní, jako je DPH, daně z příjmů právnických osob, spotřební daň³⁰ a další daně související s výrobou.
- 32 Zohlednění dodatečné HPH, zaměstnanosti a daňových příjmů vytvořených v daném sektoru poskytuje komplexní pohled na celkový přínos tohoto sektoru pro širší ekonomiku. V rámci modelu IO se tento přínos obvykle měří rozlišením tří různých typů přínosu, konkrétně:
- **Přímý efekt:** ekonomický přínos vytvářený přímo v daném sektoru, například HPH vytvořená a pracovní místa podporovaná přímo v lihovaru.
 - **Nepřímý efekt:** ekonomický přínos vytvářený v dodavatelských, navazujících, odvětvích, například HPH vytvořená a pracovní místa podporovaná pěstováním zemědělských produktů používaných jako vstupy při výrobě lihovin.
 - **Indukovaný efekt:** ekonomický přínos vytvářený prostřednictvím dodatečné spotřeby zboží a služeb, která je vyvolána mzdami vydělanými napříč hodnotovým řetězcem daného sektoru, například HPH vytvořená a pracovní

²⁸ Zjednodušeně řečeno, input-output tabulka pro daný rok zachycuje hodnotu produkce vytvořené jednotlivými sektory ekonomiky a zároveň objem a původ vstupů využitých v rámci výrobního procesu jednotlivých sektorů (tj. kolik vstupů z jednotlivých sektorů bylo využito při produkci daného sektoru).

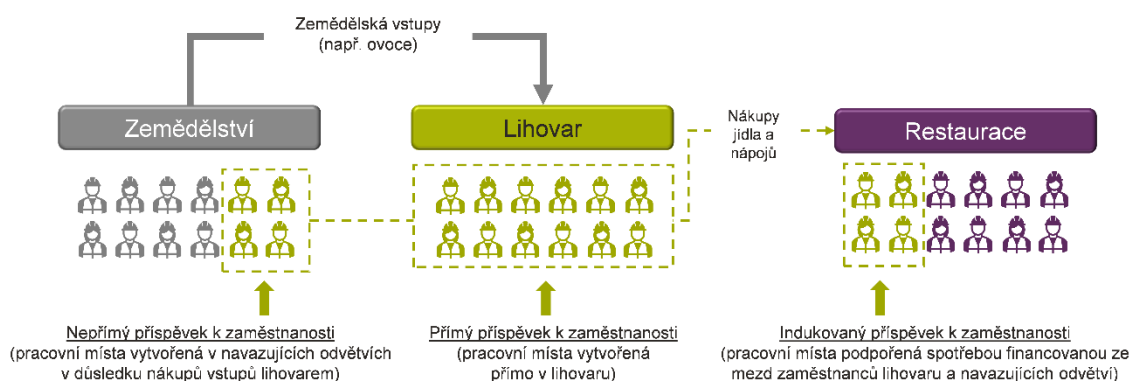
²⁹ Hrubá přidaná hodnota (HPH) následně zachycuje, jaká dodatečná hodnota je v konkrétním sektoru vytvořena prostřednictvím kombinace meziproduktových vstupů za účelem produkce výstupu.

³⁰ Je třeba poznamenat, že při kvantifikaci ekonomického přínosu za rok 2023 byl přínos spotřební daně převzat přímo od Celní správy České republiky. V hlavním modelování (viz Kapitulu 4) byl přínos spotřební daně pro Výchozí scénář roku 2023 modelován, aby byla zajištěna konzistence přístupu mezi Výchozím scénářem a alternativními modelovanými scénáři.

místa podporovaná výdaji zaměstnanců lihovaru a jeho dodavatelů v místních obchodech nebo restauracích.³¹

- 33 Přímé, nepřímé a indukované přínosy jsou znázorněny na zjednodušeném příkladu na Obrázku 9 níže, který ukazuje příspěvek výroby lihovin k zaměstnanosti.

Obrázek 9 Příspěvek výroby lihovin k zaměstnanosti – zjednodušený ilustrativní příklad

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Jedná se o zjednodušený příklad určený pouze pro ilustrativní účely. Ve skutečnosti jsou vstupy získávány z řady domácích navazujících odvětví, což zvyšuje nepřímý příspěvek k zaměstnanosti. Zaměstnanci zaměstnaní v důsledku přímo a nepřímo vytvořených pracovních míst navíc utrácejí své mzdy napříč širokým spektrem ekonomických aktivit, čímž podporují další sektory v rámci širší ekonomiky.

- 34 Analýza přínosu alkoholických nápojů pro českou ekonomiku, podrobněji popsaná ve zbývajících částech této kapitoly, je založena na údajích za rok 2023. Rok 2023 představuje období před posledními změnami spotřební daně (viz Kapitulu 3), a je proto považován za výchozí bod pro modelování alternativních režimů spotřební daně, které jsou podrobněji popsány v Kapitole 4 níže.
- 35 Výsledky ekonomického přínosu alkoholických nápojů v roce 2023 ukazují, že ačkoli pivo nadále dominuje trhu z hlediska výroby a spotřeby – v roce 2023 představovalo pivo přibližně 80 % domácí výroby a přibližně 84 % spotřeby hotového produktu (viz Kapitulu 2.1) – jeho podíl na celkovém ekonomickém přínosu je ve srovnání s tím nižší. V roce 2023 vytvořilo pivo přibližně 65 % celkové HPH, 63 % zaměstnanosti a 49 % daňových příjmů připisovaných českému sektoru alkoholických nápojů. Naproti tomu lihoviny, přestože představují relativně

³¹ Tato zpráva vychází ze standardní multiplikátorové analýzy zahrnující nepřímé a indukované přínosy odvozené z input-output analýzy. Je třeba poznamenat, že zejména indukované efekty jsou spojeny se značnou mírou nejistoty: pokud by například došlo k výraznému poklesu sektoru alkoholických nápojů, mnoho pracovníků by si pravděpodobně našlo alternativní zaměstnání v jiných sektorech a celková ztráta ekonomické aktivity by proto byla pravděpodobně menší, než naznačuje zahrnutí indukovaných efektů do měření ekonomického přínosu.

malý podíl výroby (přibližně 15 %) a méně než 4 % konečné spotřeby alkoholických nápojů podle objemu hotového produktu, tvořily neúměrně větší podíl ekonomického přínosu: přibližně 23 % HPH, 25 % zaměstnanosti a, vzhledem k relativně vysoké sazbě spotřební daně, až 38 % celkových daňových příjmů. Segmenty vína přispívaly skromněji, přičemž tiché víno představovalo méně než 10 % a šumivé víno přibližně 3 % ekonomického přínosu napříč všemi kategoriemi.

- 36 Podobné vzorce lze pozorovat i při zaměření pouze na přímé dopady. Relativní rozdělení ekonomického přínosu mezi segmenty zůstává v zásadě podobné, přičemž lihoviny představují mírně větší podíl na přímé HPH, zaměstnanosti a daňových příjmech než na celkovém přímém přínosu alkoholických nápojů. To odráží koncentraci tvorby hodnoty ve výrobním procesu lihovin a v distribučních kanálech.

Tabulka 2 Celkový ekonomický přínos alkoholických nápojů pro českou ekonomiku podle segmentů, 2023

	HPH (mil. Kč)	Zaměstnanost (FTE)	Daně³² (mil. Kč)
Pivo	59 953 (65 %)	59 918 (63 %)	18 771 (49 %)
Tiché víno	8 256 (9 %)	7 914 (8 %)	3 430 (9 %)
Šumivé víno	3 032 (3 %)	3 076 (3 %)	1 317 (3 %)
Lihoviny	21 040 (23 %)	23 836 (25 %)	14 717 (38 %)
Celkem	92 280	94 745	38 235

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A. Příloha A

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpokladu, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty. Příspěvek spotřební daně zahrnutý do ekonomického přínosu za rok 2023 vychází ze skutečných údajů Celní správy České republiky.

³² Daňový příspěvek zahrnuje také DPH vybranou z hodnoty dovážených produktů, která, přestože ji nelze přiřadit konkrétnímu ekonomickému subjektu v České republice, představuje relevantní příspěvek k daňovým příjmům v České republice. Tyto příspěvky dosahují přibližně 122 mil. Kč v případě piva, 2 088 mil. Kč v případě tichého vína, 282 mil. Kč v případě šumivého vína a 1 714 mil. Kč v případě lihovin.

Tabulka 3 Přímý ekonomický přínos alkoholických nápojů pro českou ekonomiku podle segmentů, 2023

	HPH (mil. Kč)	Zaměstnanost (FTE)	Daně ³³ (mil. Kč)
Pivo	26 715 (64 %)	33 495 (61 %)	14 724 (46 %)
Tiché víno	3 764 (9 %)	4 443 (8 %)	2 917 (9 %)
Šumivé víno	1 383 (3 %)	1 797 (3 %)	1 122 (3 %)
Lihoviny	9 700 (23 %)	15 042 (27 %)	13 301 (41 %)
Celkem	41 562	54 777	32 064

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A.

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč výrobním sektorem alkoholických nápojů a souvisejícími následnými odvětví. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpokladech, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

- 37 Výše uvedené odhady ekonomického přínosu vycházejí z údajů o výrobě a cenách specifických pro Českou republiku a z input-output dat poskytnutých Českým statistickým úřadem. Výpočty ekonomického přínosu tohoto typu nevyhnutelně závisejí na různých předpokladech a úsudcích (viz poznámky pod čarou k výše uvedeným tabulkám a také Přílohu A). Použitý přístup je považován za vhodný pro český kontext a vnitřně konzistentní napříč analýzami. Je třeba poznamenat, že jiné studie mohou používat odlišné metodiky nebo předpoklady a dospět k odlišným závěrům o přínosu sektoru.³⁴
- 38 Je důležité zdůraznit, že objemy dovážených alkoholických nápojů nejsou z definice zahrnuty do přínosu výrobního odvětví. Do následného přínosu jsou však zahrnuty v rozsahu, v jakém podporují velkoobchod a on-trade a off-trade maloobchod v České republice.³⁵ To je obzvláště důležité u

³³ Daňový příspěvek zahrnuje také DPH vybranou z hodnoty dovážených produktů, která, přestože ji nelze přiřadit konkrétnímu ekonomickému subjektu v České republice, představuje relevantní příspěvek k daňovým příjmům v České republice.

³⁴ Viz například Angleitner et al., 2021, „The economic and ecological footprint of the spirits sector in the EU, the UK, Norway and Switzerland“.

³⁵ Součástí daňového příspěvku následných odvětví je rovněž DPH vybraná z hodnoty dovážených produktů.

segmentů s vyšší intenzitou mezinárodního obchodu, zejména u lihovin a vína. Relativní rozdělení celkového ekonomického přínosu mezi výrobní odvětví alkoholických nápojů a související následné odvětví se proto mezi segmenty liší. Zatímco přínos ve výrobním odvětví odráží pouze alkoholické nápoje vyrobené v tuzemsku, následný přínos vychází z celkového objemu alkoholických nápojů – domácích i dovážených – který prochází velkoobchodními a maloobchodními kanály. V důsledku toho vykazují segmenty alkoholických nápojů, u nichž výrobky ze zahraničí tvoří významný podíl domácího prodeje, například lihoviny a tiché víno, relativně větší následný přínos než segmenty zásobované převážně domácí výrobou, jako je pivo. To ilustruje Tabulka 4. Zatímco HPH vytvořená v následných odvětvích u piva je zhruba srovnatelná s HPH vytvořenou v domácí výrobě, u lihovin je HPH vytvářená v následných odvětvích přibližně třikrát vyšší. Podobný vzorec lze pozorovat i u zaměstnanosti, kde je relativní význam následných odvětví výraznější u lihovin a vína (viz Tabulku 5).³⁶

³⁶ Je třeba poznamenat, že dovážené produkty nejsou zahrnuty do výrobního ekonomického přínosu, jelikož jsou vyráběny mimo území České republiky. Jsou však částečně zachyceny v následném ekonomickém přínosu, protože procházejí českými velkoobchodními a on-trade a off-trade maloobchodními distribučními kanály. Například dovezená láhev skotské whisky prodaná v českém supermarketu, baru nebo restauraci přispívá k ekonomické aktivitě v České republice prostřednictvím marží domácích velkoobchodních a maloobchodních subjektů, související zaměstnanosti a daňových příjmů. Je rovněž vhodné upozornit, že z důvodu nedostupnosti dat analýza provedená v této zprávě samostatně nezachycuje činnosti českých dovozců, jako jsou dovozní operace, skladování, logistika, distribuce, podpora značek na místním trhu či obchodní činnost. V důsledku toho lze očekávat, že odhady uvedené v této zprávě podhodnocují celkový ekonomický přínos segmentů alkoholických nápojů pro českou ekonomiku, zejména u segmentů, kde mezinárodně obchodované produkty tvoří významnou část domácích prodejů, jako jsou lihoviny a tiché víno.

Tabulka 4 Příspěvek alkoholických nápojů k hrubé přidané hodnotě (HPH)
podle segmentů, 2023

	mil. Kč		%	
	Výrobní odvětví	Následná odvětví	Výrobní odvětví	Následná odvětví
Pivo	30 602	29 350	51 %	49 %
Tiché víno	1 878	6 378	23 %	77 %
Šumivé víno	798	2 234	26 %	74 %
Lihoviny	5 015	16 024	24 %	76 %

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A.

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpoklade, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

Tabulka 5 Příspěvek alkoholických nápojů k zaměstnanosti podle segmentů,
2023

	mil. Kč		%	
	Výrobní odvětví	Následná odvětví	Výrobní odvětví	Následná odvětví
Pivo	22 646	37 273	38 %	62 %
Tiché víno	1 390	6 524	18 %	82 %
Šumivé víno	591	2 486	19 %	81 %
Lihoviny	3 711	20 125	16 %	84 %

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A.

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpoklade, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

- 39 Tento rozdíl mezi jednotlivými segmenty je ještě patrnější při posuzování daňových příspěvků. Vzhledem k rozdílům ve struktuře spotřebních daní napříč segmenty (viz Kapitulu 3) představují ostatní daňové příjmy³⁷ připadající na segment lihovin – vybírané jak ve výrobních, tak v následných odvětvích – relativně menší část celkového daňového přínosu. Naopak větší podíl daňových příjmů je v tomto segmentu generován prostřednictvím spotřební daně. **Error! Reference source not found.**³⁸

Tabulka 6 Příspěvek alkoholických nápojů k daňovým příjmům podle segmentů, 2023

	Spotřební daň	Ostatní daně (mil. Kč)	
	mil. Kč	Výrobní odvětví	Následná odvětví ³⁹
Pivo	4 502 (24 %)	9 576 (51 %)	4 694 (25 %)
Tiché víno	- (0 %)	588 (17 %)	2 842 (83 %)
Šumivé víno	490 (37 %)	250 (19 %)	577 (44 %)
Lihoviny	8 972 (61 %)	1 569 (11 %)	4 176 (28 %)

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A.

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč výrobním sektorem alkoholických nápojů a souvisejícími následnými odvětví, stejně jako napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpoklade, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

³⁷ Mezi ostatní daně patří DPH, daň z příjmů právnických osob a další výrobní daně.

³⁸ Je třeba poznamenat, že spotřební daň se platí z objemu alkoholu spotřebovaného na domácím trhu.

³⁹ Daňový příspěvek zahrnuje také DPH vybranou z hodnoty dovážených produktů, která, přestože ji nelze přiřadit konkrétnímu ekonomickému subjektu v následném odvětví v České republice, představuje relevantní příspěvek k daňovým příjmům v České republice.

2.2.3 Dopad výroby alkoholických nápojů na českou ekonomiku

- 40 Sektor alkoholických nápojů v České republice je charakterizován silným postavením pivovarnického průmyslu, doplněným domácí produkcí vína a rozmanitým segmentem lihovin.
- 41 Vedle svého přímého přínosu podporuje výroba alkoholických nápojů také široké spektrum navazujících odvětví prostřednictvím dodavatelských řetězců. Výroba lihovin a dalších alkoholických nápojů využívá vstupy, jako jsou zemědělské produkty, obalové materiály, energie, doprava a jiné služby, čímž vytváří nepřímé ekonomické efekty v těchto sektorech. Mzdy vyplácené v rámci přímých a nepřímých činností navíc podporují další spotřebu v širší ekonomice, což vede ke vzniku indukovaných efektů. Tyto kanály společně vytvářejí širší multiplikační efekty z hlediska hrubé přidané hodnoty, zaměstnanosti a daňových příjmů.
- 42 Po zohlednění přímých, nepřímých a indukovaných efektů se odhaduje, že výrobní odvětví alkoholických nápojů vytvořil v české ekonomice v roce 2023 celkovou hrubou přidanou hodnotou ve výši přibližně 38,3 mld. Kč a daňové příjmy ve výši 25,9 mld. Kč⁴⁰ (viz Tabulku 7 níže). Současně podpořil přibližně 28,3 tisíce pracovních míst přepočtených na plné úvazky. Grafické rozdělení celkového ekonomického přínosu podle jednotlivých segmentů a podle přímých, nepřímých a indukovaných efektů je uvedeno v Příloze B.

Tabulka 7 Ekonomický přínos výroby alkoholických nápojů pro českou ekonomiku, 2023

	HPH (mil. Kč)	Zaměstnanost (FTE)	Daně⁴¹ (mil. Kč)
Pivo	30 602	22 646	14 077
Tiché víno	1 878	1 390	588
Šumivé víno	798	591	740
Lihoviny	5 015	3 711	10 541

⁴⁰ Spotřební daň, DPH, daň z příjmů právnických osob a další výrobní daně.

⁴¹ Je třeba poznamenat, že kromě DPH, daní z příjmů právnických osob a dalších výrobních daní se v této části zohledňuje také spotřební daň. Ačkoli se spotřební daň platí z celkového objemu domácího alkoholu (domácí i dovážený) a nezahrnuje domácí alkohol vyvážený do zahraničí, na základě informací od Českého statistického úřadu byla spotřební daň zahrnuta do daní z výroby odvětví „Výroba nápojů“. Z důvodu zachování konzistence byly proto příjmy ze spotřební daně, jak je uvádí Celní správa České republiky, zahrnuty do výrobního odvětví. Upozorňujeme, že spotřební daň byla odečtena z daní z výroby v tabulce IO pro sektor „Výroba nápojů“, aby se zabránilo dvojímu započítání.

SEKTOR ALKOHOLICKÝCH NÁPOJŮ V ČESKÉ REPUBLICE: EKONOMICKÝ PŘÍNOS A DOPADY MOŽNÝCH ZMĚN SPOTŘEBNÍ DANĚ

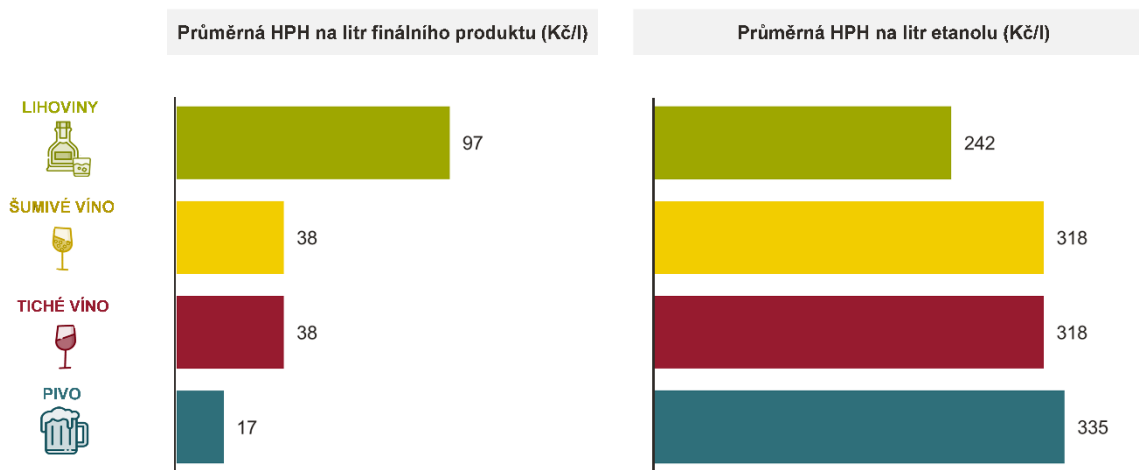
	HPH (mil. Kč)	Zaměstnanost (FTE)	Daně ⁴¹ (mil. Kč)
Celkem	38 293	28 337	25 946

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A.

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč výrobním sektorem alkoholických nápojů a souvisejícími následnými odvětví, stejně jako napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpokladech, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

- 43 Ačkoli je segment lihovin z hlediska celkové spotřeby a produkce menší, vytváří relativně vysoký ekonomický přínos na jednotku produkce (viz Obrázek 10). Jeden litr tuzemsky vyrobených lihovin (s obsahem alkoholu přibližně 40 %) vytváří více než pětinasobek hrubé přidané hodnoty piva a téměř trojnásobek hrubé přidané hodnoty vína, což odráží vysokou hodnotovou intenzitu výroby lihovin. Rozdíly mezi segmenty jsou méně výrazné po přepočtu na obsah čistého alkoholu. Lihoviny vytvářejí přibližně 242 Kč hrubé přidané hodnoty na litr čistého etanolu, což je přibližně o 28 % méně než v případě piva a o 24 % méně než v případě vína. Jinými slovy, ačkoli jsou lihoviny z hlediska hotového výrobku hodnotově intenzivnější, jejich přínos na jednotku čistého etanolu je s ostatními segmenty srovnatelný, byť mírně nižší. Je třeba zdůraznit, že tento přínos zachycuje pouze dodatečnou hodnotu vytvořenou v rámci domácí výroby. Výsledky proto nezohledňují roli dovozu, který je v některých segmentech, zejména u lihovin a vína, významnější. Obrázek

**Obrázek 10 Průměrná HPH vytvořená v domácí výrobě na jednotku produkce
podle segmentů, 2023**

Zdroj: Frontier Economics na základě dat ČSÚ

Pozn.: **Objemy alkoholu použité v tomto grafu zahrnují pouze domácí produkci.** Dovážené objemy nejsou do analýzy zahrnuty, protože jejich výroba nepřispívá k tvorbě hrubé přidané hodnoty ani zaměstnanosti v české ekonomice.

2.2.4 Dopad souvisejících následných odvětví na českou ekonomiku

- 44 Spotřeba alkoholických nápojů v České republice je podporována rozvinutou sítí následných odvětví, zahrnující velkoobchodní distribuci, off-trade maloobchodní prodej (např. supermarkety a specializované prodejny) a on-trade maloobchodní prodej (např. bary, restaurace a další pohostinská zařízení).
- 45 Vedle svého přímého přínosu podporují tato následné odvětví široké spektrum ekonomických aktivit v rámci širší ekonomiky. Velkoobchodní a maloobchodní sektor využívají služby, jako jsou logistika, skladování, doprava a podpůrné podnikové služby, čímž vytvářejí nepřímé efekty v těchto sektorech. Mzdy vyplácené ve velkoobchodních a maloobchodních distribučních odvětvích navíc podporují další spotřebu domácností, což vede ke vzniku indukovaných efektů. Tyto kanály společně vytvářejí širší multiplikační efekty z hlediska hrubé přidané hodnoty, zaměstnanosti a daňových příjmů.
- 46 Pro účely analýzy prezentované v této části byla zohledněna pouze ta část následných odvětví, kterou lze přičíst alkoholickým nápojům, nikoli celkový výstup velkoobchodního a maloobchodního sektoru. Tento přínos byl odhadnut na základě tržeb generovaných prodejem alkoholických nápojů, vypočtených jako součin prodaných objemů a příslušných obchodních marží. Tento přístup zajišťuje, že ekonomický přínos odráží pouze činnosti přímo související s distribucí a

prodejem alkoholických nápojů (podrobnosti o použitých maržích jsou uvedeny v Příloze A)

- 47 Po zohlednění přímých, nepřímých a indukovaných efektů se odhaduje, že následné odvětví související s alkoholickými nápoji vytvořily v roce 2023 v české ekonomice přibližně 54,0 mld. Kč hrubé přidané hodnoty a 10,3 mld. Kč daňových příjmů⁴² (viz Tabulku 8 níže). Ve stejném období podpořily přibližně 66,4 tisíce pracovních míst přepočtených na plné úvazky. Podrobné rozdělení celkového ekonomického přínosu podle jednotlivých segmentů a typů efektů je uvedeno v Příloze B.

⁴² Mezi ostatní daně patří DPH, daň z příjmů právnických osob a další výrobní daně.

**Tabulka 3 Ekonomický přínos následných odvětví v sektoru alkoholických
nápojů pro českou ekonomiku, 2023**

	HPH (mil. Kč)	Zaměstnanost (FTE)	Daně ⁴³ (mil. Kč)
Pivo	29 350	37 273	4 694
Tiché víno	6 378	6 524	2 842
Šumivé víno	2 234	2 486	577
Lihoviny	16 024	20 125	4 176
Celkem	53 986	66 408	10 258

Zdroj: Výpočty Frontier Economics – pro zdroje dat a klíčové předpoklady, viz Přílohu A.

Pozn.: Tato tabulka agreguje ekonomický přínos napříč přímými, nepřímými a indukovanými efekty. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022; tato analýza je postavena na předpokladech, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby beze změny. Input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné informace pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů. Multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů jsou proto aplikovány na všechny posuzované segmenty.

⁴³ Daně zahrnuté v této části zahrnují DPH, daně z příjmů právnických osob a další výrobní daně. Spotřební daň je již zahrnuta v odvětví výroby alkoholických nápojů. Daňové příjmy zahrnují také DPH vybranou z hodnoty dovážených produktů, kterou nelze přímo přiřadit konkrétnímu ekonomickému subjektu v následných odvětvích v České republice, avšak představuje relevantní příspěvek k daňovým příjmům. Tyto dodatečné příspěvky z titulu DPH činí přibližně 122 mil. Kč u piva, 2 088 mil. Kč u tichého vína, 282 mil. Kč u šumivého vína a 1 714 mil. Kč u lihovin.

3 Systém zdanění alkoholických nápojů spotřební daní v České republice

3.1 Zatížení spotřební daní v České republice se mezi segmenty liší

48 V České republice podléhají alkoholické nápoje, včetně lihovin, piva a šumivého vína, spotřební daní.^{44 45} Výše spotřební daně je stanovena na základě sazby spotřební daně, která je určena zvlášť pro jednotlivé kategorie alkoholických nápojů, a příslušného objemu produkce.

49 Zdanění alkoholických nápojů spotřební daní podléhá pravidlům vyplývajícím z právních předpisů Evropské unie, které ovlivňují strukturu daní, jež mohou být uplatňovány.⁴⁶ Současný základ daně a sazby spotřební daně v České republice jsou následující:

- **Základní sazba spotřební daně u lihovin** je založena na obsahu alkoholu a stanovuje se na hektolitr čistého etanolu obsaženého v hotovém výrobku. V roce 2026 činila sazba spotřební daně na lihoviny 41 050 Kč/hl etanolu.
- **Základní sazba spotřební daně u piva** je rovněž založena na obsahu alkoholu a stanovuje se na hektolitr hotového výrobku za každé celé procento EPM.⁴⁷ V roce 2026 činila základní sazba spotřební daně na pivo 32 Kč/hl/stupeň Plato.
- **Základní sazba spotřební daně u vína** je objemová a stanovuje se na hektolitr hotového výrobku. V roce 2026 činila sazba spotřební daně na šumivé víno 2 340 Kč/hl, zatímco tiché víno zůstalo od spotřební daně osvobozeno.⁴⁸

⁴⁴ Spotřební daň je daní uplatňovanou na vybrané výrobky, mezi které v České republice patří alkoholické nápoje (lihoviny, pivo, šumivé víno a meziprodukty), minerální oleje a tabákové výrobky. Povinnost přiznat a odvést spotřební daň vzniká buď „okamžikem uvedení vybraného výrobku do volného daňového oběhu, nebo při dovozu vybraného výrobku, kdy se výše spotřební daně stává součástí tzv. celního dluhu“ – viz Celní správa České republiky, „Informace o vybraných výrobcích, [dostupné zde](#).

⁴⁵ Daň z přidané hodnoty (DPH), jejíž základní sazba v České republice v současnosti činí 21 %, je následně uplatňována na cenu včetně spotřební daně.

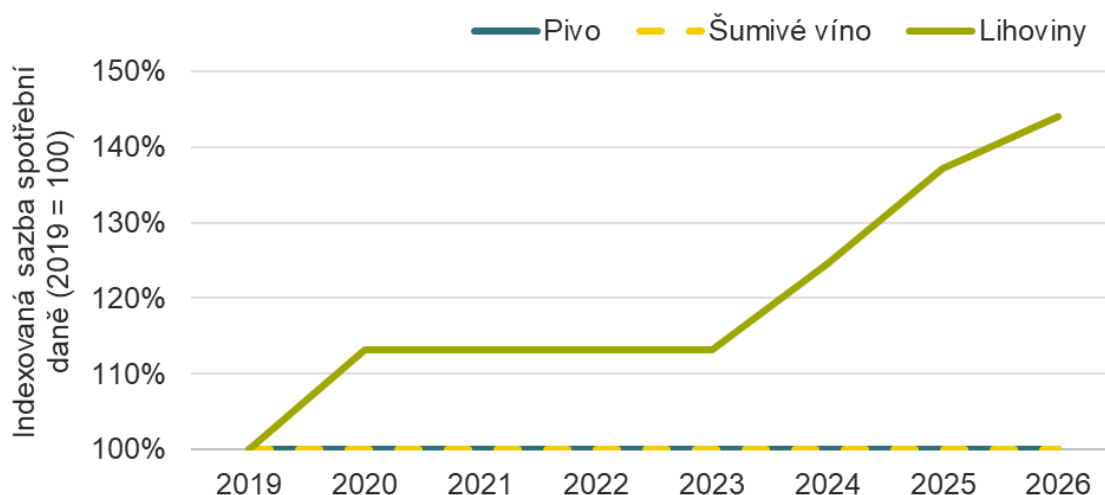
⁴⁶ V souladu s právními předpisy Evropské unie je sazba spotřební daně u piva a lihovin založena na obsahu alkoholu v nápoji (u lihovin na objemu etanolu a u piva na stupňovitosti původní mladiny nebo obsahu etanolu). U vína je sazba spotřební daně stanovena na základě objemu hotového výrobku. Viz Evropská komise, směrnice 92/84/EHS, [dostupné zde](#), a směrnice 92/83/EHS, [dostupné zde](#).

⁴⁷ Původní extrakt mladiny („EPM“) je ukazatelem obsahu alkoholu v pivu. Vyjadřuje množství rozpuštěných cukrů a dalších látek obsažených v mladině před zahájením kvašení. Viz Beer & Brewing, [dostupné zde](#).

⁴⁸ Víno a meziprodukty na bázi vína určené k použití jako vstupy do dalších výrobků mohou být za určitých podmínek rovněž osvobozeny od spotřební daně. Viz zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, [dostupné zde](#).

- 50 Kromě těchto základních rozdílů mezi segmenty je efektivní daňové zatížení ovlivněno také specifickými úlevami pro jednotlivé kategorie, včetně snížených sazeb pro malé pivovary a zvýhodněného režimu pro některé ovocné destiláty.⁴⁹
⁵⁰ Tyto výjimky však nemění základní charakteristiku systému, v němž jsou lihoviny zdaňovány relativně vyšší sazbou, zatímco tiché víno zůstává od spotřební daně osvobozeno.
- 51 Pozorované rozdíly v daňovém zatížení se v čase dále prohlubují. Zatímco sazby spotřební daně na pivo zůstaly v nominálním vyjádření beze změny od roku 2010⁵¹ a sazby na tiché i šumivé víno od roku 2003⁵², sazba spotřební daně na lihoviny byla v posledních letech opakovaně navýšována.
- 52 V roce 2019 bylo oznámeno zvýšení sazby spotřební daně na lihoviny z 28 500 Kč/hl etanolu na 32 250 Kč/hl etanolu, což představovalo nárůst o více než 13 %. V roce 2023 byla oznámena další zvýšení sazby spotřební daně na lihoviny, která vedla k jejímu navýšení o 10 % v letech 2024 a 2025 a o dalších 5 % v roce 2026. Tento vývoj je znázorněn na Obrázku 11 níže. Kumulativně se sazba spotřební daně na lihoviny od roku 2019 zvýšila o více než 40 %, zatímco sazby u ostatních segmentů zůstaly beze změny.

Obrázek 11 Vývoj základních sazeb spotřební daně podle segmentů alkoholických nápojů, 2019–2026 (2019 = 100)

⁴⁹ Nižší základní sazby se vztahují například na malé nezávislé pivovary s nižším ročním objemem výroby, v závislosti na velikosti výroby.

⁵⁰ Nižší sazba daně (20 550 Kč/hl etanolu) se vztahuje na ovocné destiláty z lihovarů s roční výrobou do 10 hl etanolu z ovoce dodaného pěstiteli.

⁵¹ Viz novela zákona č. 353/2003 Sb. účinná od 20. 10. 2009, odkaz: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-362>.

⁵² Viz novela zákona č. 353/2003 Sb. účinná od 24. 10. 2003, odkaz: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353>.

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Roční indexované základní sazby spotřební daně pro jednotlivé segmenty byly vypočítány vydělením základní sazby platné v příslušném roce základní sazbou z roku 2019. Je třeba upozornit, že jelikož tiché víno bylo po celé sledované období nepřetržitě osvobozeno od spotřební daně, nebyl tento segment alkoholických nápojů do této analýzy zahrnut.

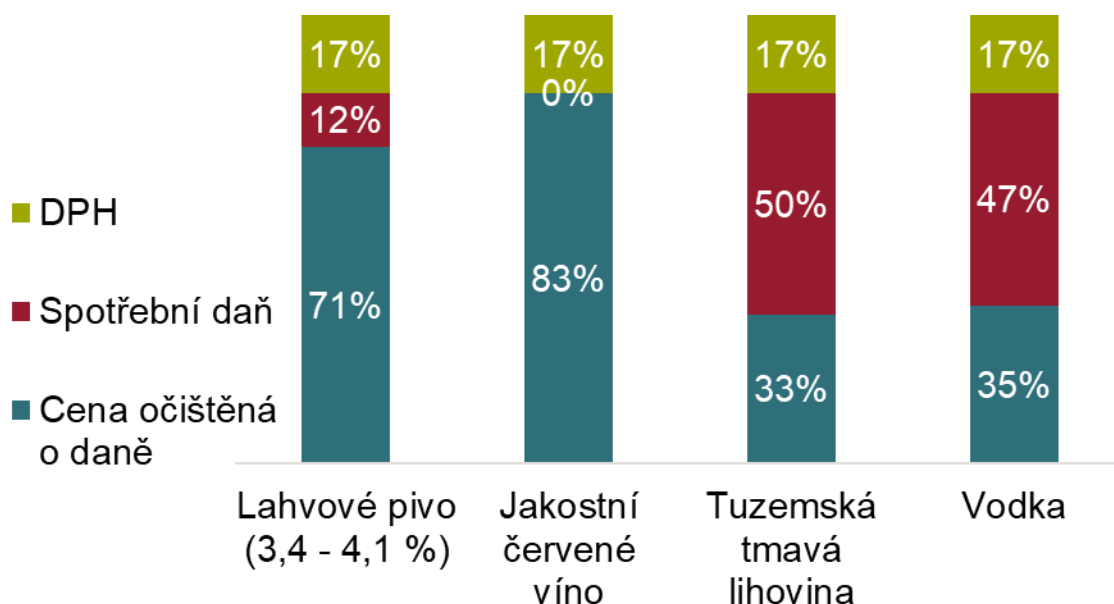
3.2 Srovnání sazeb spotřební daně v roce 2023 poukazuje na relativně vysoké zdanění lihovin

- 53 Tato část rozlišuje tři vzájemně související, avšak odlišné koncepty: zákonnou sazbu spotřební daně, implicitní daň na litr etanolu a podíl daní na konečné spotřebitelské ceně. Analýza se zaměřuje na rok 2023, který slouží jako referenční rok pro kontrafaktuální modelování alternativních scénářů zdanění v rámci této studie. Jedná se zároveň o poslední rok, pro který je k dispozici úplný a konzistentní soubor národních účtů potřebný pro širší ekonomickou analýzu. Rok 2023 tak představuje vhodný referenční bod pro posouzení míry nerovnoměrnosti zdanění alkoholu v České republice ještě před tím, než vstoupila v platnost následná zvýšení spotřební daně na lihoviny. Jak je uvedeno v Kapitole 4.1, situace v roce 2026 vykazuje ještě výraznější rozdíly v daňovém zatížení lihovin, neboť postupná zvýšení sazeb v letech 2024, 2025 a 2026 dále rozšířila rozdíl vůči pivu, šumivému vínu a zejména tichému vínu.
- 54 Etanol obsažený v lihovinách byl zatížen relativně vysokou spotřební daní již před zvýšením sazeb od roku 2024. V roce 2023 byla spotřební daň na etanol obsažený v pivu přibližně o 75 % nižší než sazba uplatňovaná na etanol v lihovinách,⁵³ zatímco spotřební daň na etanol ve šumivém víně byla přibližně o 40 % nižší.⁵⁴ Etanol obsažený v tichém víně nebyl zdaněn vůbec.
- 55 V důsledku toho existoval již v roce 2023 výrazný rozdíl v daňovém zatížení mezi segmenty piva, vína a lihovin. Obrázek 12 tuto skutečnost ilustruje na rozkladu off-trade maloobchodní ceny vybraných produktů v roce 2023. U piva a tichého vína představovaly daně (spotřební daň a DPH) přibližně 30 %, respektive 17 % maloobchodní ceny. V segmentu lihovin však daně tvořily více než 65 % maloobchodní ceny, přičemž samotná spotřební daň představovala přibližně 50 %. Toto srovnání za rok 2023 slouží jako analytický referenční bod pro tuto celou zprávu; odpovídající srovnání pro rok 2026 by ukazovalo ještě větší daňový klín u lihovin v důsledku dalších zvýšení sazeb zavedených po roce 2023.

⁵³ Vypočteno na základě porovnání sazby spotřební daně na lihoviny ve výši 32 250 Kč/hl etanolu v roce 2023 a sazby spotřební daně na pivo ve výši 32 Kč/hl piva/stupeň Plato v roce 2023, při předpokladu obsahu etanolu 0,4 % na jeden stupeň Plato a průměrného obsahu alkoholu v pivu ve výši 5 %.

⁵⁴ Vypočteno na základě porovnání sazby spotřební daně na lihoviny ve výši 32 250 Kč/hl etanolu v roce 2023 a sazby spotřební daně na šumivé víno ve výši 2 340 Kč/hl v roce 2023, při předpokladu průměrného obsahu etanolu ve víně ve výši 12 %.

Obrázek 12 Rozložení maloobchodní ceny vybraných produktů, 2023

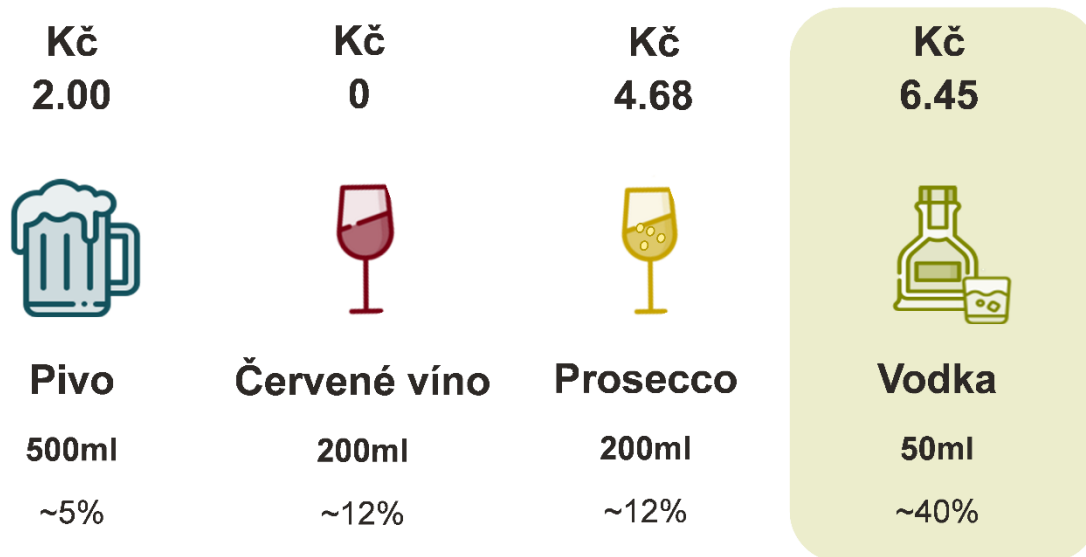
Zdroj: Frontier Economics na základě spotřebitelských cen vybraných produktů v off-trade maloobchodu podle ČSÚ za rok 2023, sazby DPH ve výši 21 % a sazeb spotřební daně platných v roce 2023.

Pozn.: U piva se předpokládal obsah alkoholu 3,8 % (střední hodnota mezi 3,4–4,1 %) a přepočítací koeficient 0,4 % OWE na obsah alkoholu. U „tuzemské tmavé lihoviny“ a „vodky“ se předpokládal obsah alkoholu 40 %. Cena očištěná o daně je off-trade maloobchodní cena bez DPH a spotřební daně.

- 56 Rozdíly v daňovém zatížení lze ilustrovat také porovnáním výše spotřební daně připadající na „srovnatelné“ porce nápojů obsahující srovnatelné množství etanolu (viz Obrázek 13 níže). V roce 2023 zaplatili spotřebitelé za srovnatelnou porci lihovin více než trojnásobnou spotřební daň ve srovnání se srovnatelnou porcí piva a téměř jedenapůlkrát vyšší spotřební daň ve srovnání se srovnatelnou porcí šumivého vína (zatímco u tichého vína nebyla spotřební daň vybírána vůbec).
- 57 Tato analýza ukazuje, že ačkoli mohou být fyziologické účinky srovnatelných porcí napříč jednotlivými segmenty alkoholických nápojů obdobné, daňové zatížení spotřebitelů prostřednictvím spotřební daně obdobné nebylo, a to již před následným zvýšením spotřební daně na lihoviny v letech 2024–2026.⁵⁵ Stejně jako v případě rozkladu off-trade maloobchodních cen výše je i zde použito srovnání za rok 2023, protože tento rok představuje referenční období pro modelovací rámec použitý v této zprávě. Obdobné srovnání pro rok 2026 by ukazovalo ještě výraznější rozdíly ve zdanění srovnatelných porcí alkoholických nápojů.

⁵⁵ V důsledku zvýšení spotřební daně na lihoviny v letech 2024–2026 by bylo daňové zatížení ještě výraznější. Odpovídající srovnání pro rok 2026 není v této analýze provedeno z důvodu nedostupnosti údajů o maloobchodních cenách pro rok 2026.

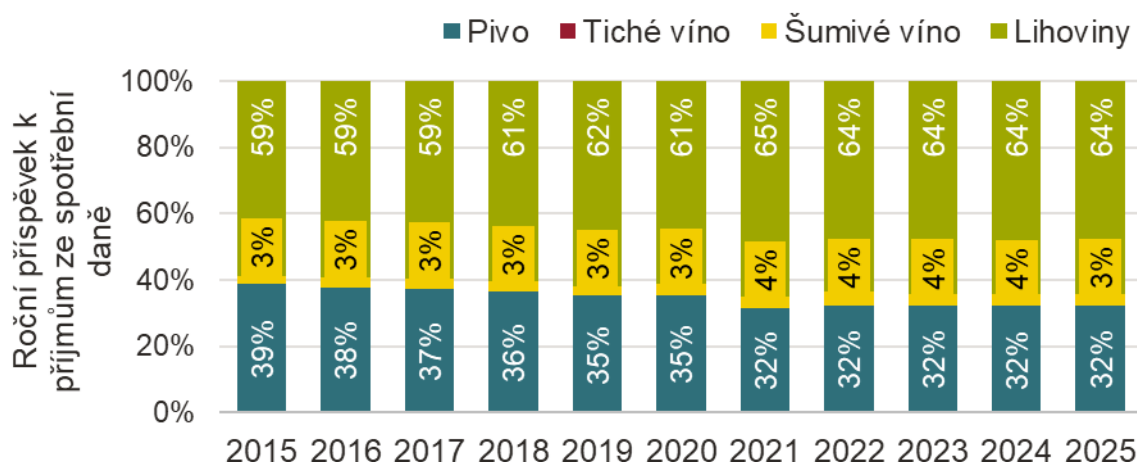
Obrázek 13 Spotřební daň na srovnatelnou porci, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě sazeb spotřební daně platných v roce 2023

- 58 Nepoměrné daňové zatížení je patrné také z celkového příspěvku jednotlivých segmentů alkoholických nápojů ke spotřební dani v České republice. V průběhu posledních pěti let generoval segment lihovin v průměru téměř dvojnásobek příjmů ze spotřební daně ve srovnání s pivem, tichým vínem a šumivým vínem dohromady (viz Obrázek 14 níže).

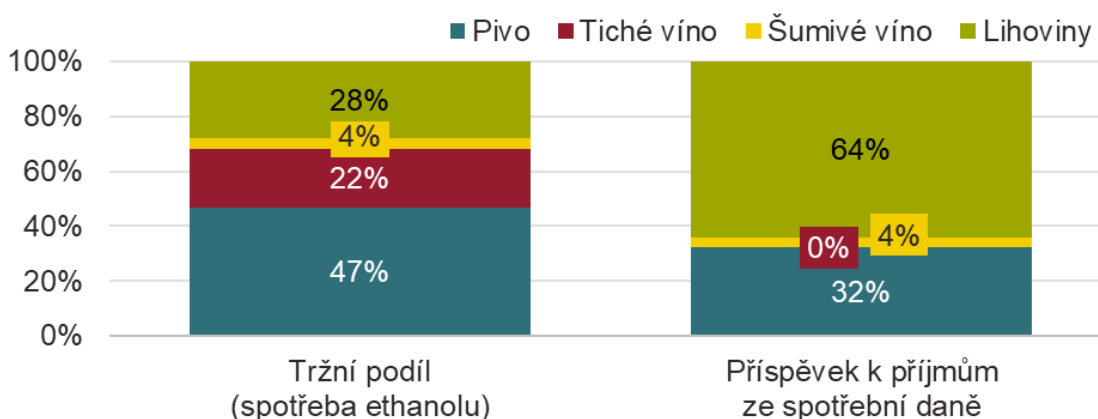
Obrázek 14 Roční příspěvek spotřební daně z alkoholu podle segmentů (%)

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů Českého celního úřadu.

59 Tento nepoměr je obzvláště patrný při porovnání příspěvku jednotlivých segmentů alkoholických nápojů ke spotřební dani s jejich podílem na celkové spotřebě (viz Kapitulu 2.1 výše). V roce 2023 například segment lihovin přispěl 64 % celkových příjmů ze spotřební daně, přestože představoval pouze přibližně 28 % celkové spotřeby etanolu. Pro srovnání, podíl piva na celkové spotřebě etanolu byl téměř dvojnásobný oproti lihovinám. Přesto segment piva generoval pouze přibližně polovinu příjmů ze spotřební daně ve srovnání s lihovinami (viz Obrázek 15 níže). Tiché víno, které se na celkové spotřebě alkoholu v České republice podílelo podílem obdobným podílem lihovin (22 %), zůstalo od spotřební daně zcela osvobozeno.

Obrázek 15 Porovnání podílů na spotřebě a spotřební dani podle segmentů alkoholických nápojů, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů o spotřebě ČSÚ a údajů o příjmech ze spotřební daně Českého celního úřadu

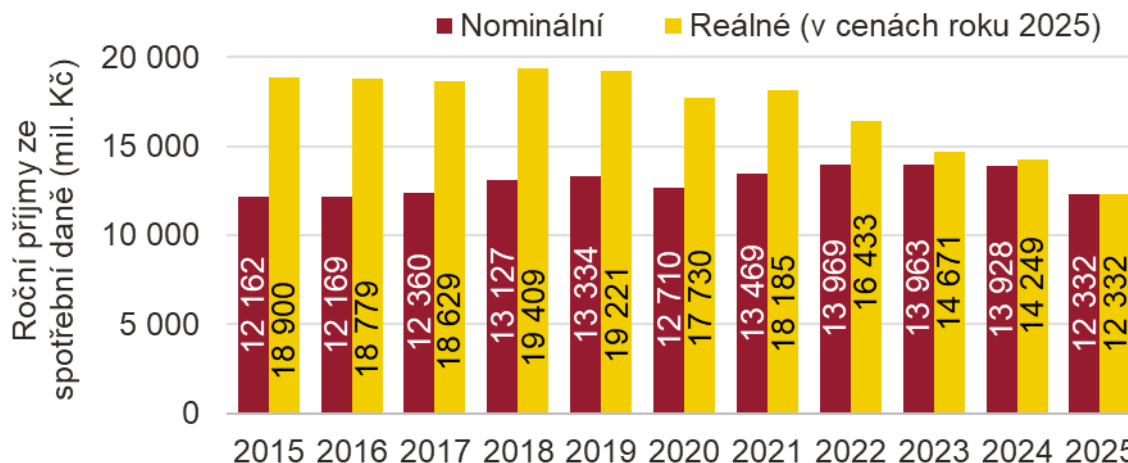
3.3 Zvýšení spotřební daně na lihoviny v letech 2024–2025 nenaplnilo očekávané rozpočtové cíle

- 60 V roce 2023 česká vláda navzdory již relativně vysokému zdanění lihovin oznámila další zvýšení spotřební daně na lihoviny v rámci Konsolidačního balíčku veřejných financí.⁵⁶ V důsledku toho byla sazba spotřební daně na lihoviny zvýšena o 10 % v roce 2024, o dalších 10 % v roce 2025 a následně o 5 % v roce 2026.
- 61 Podle Ministerstva financí České republiky se očekávalo, že první dvě zvýšení sazby spotřební daně na lihoviny v letech 2024 a 2025 přinesou dodatečné daňové příjmy ve výši přibližně 0,5 mld. Kč v roce 2024 a 0,9 mld. Kč v roce 2025.⁵⁷
- 62 Jak však ukazuje Obrázek 16 níže, realizovaná zvýšení spotřební daně na lihoviny nepřinesla očekávaný nárůst příjmů. V roce 2025 byly nominální příjmy ze spotřební daně o více než 1,6 mld. Kč nižší než v roce 2023, zatímco prognóza předpokládala jejich nárůst o 1,4 mld. Kč. Po zohlednění inflace byly příjmy ze spotřební daně v roce 2025 přibližně o 2,3 mld. Kč nižší než v roce 2023.

⁵⁶ Ministerstvo financí České republiky, 2023, „Ozdravný balíček“, [dostupné tady](#).

⁵⁷ Ministerstvo financí České republiky, 2023, „Ozdravný balíček“, [dostupné tady](#).

Obrázek 16 Roční příjmy ze spotřební daně z alkoholických nápojů v letech 2015–2025

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů Českého celního úřadu

- 63 Vzhledem k tomu, že zavedené zvýšení spotřební daně z lihovin nepřineslo očekávané zvýšení příjmů a zároveň prohloubilo rozdíly v zdanění mezi jednotlivými segmenty, vyvstává otázka, zda by alternativní přístupy mohly přinést efektivnější a vyváženější výsledky.

4 Modelování dopadů změn sazeb spotřební daně na alkoholické nápoje

- 64 Tato kapitola představuje hodnocení hypotetických reforem systému spotřební daně na alkoholické nápoje v České republice. Konkrétně jsou modelovány dopady alternativních scénářů spotřební daně na tři hlavní skupiny ukazatelů: příjmy ze spotřební daně a ostatních daní, hrubou přidanou hodnotu („HPH“) a zaměstnanost. Daňové příjmy jsou zahrnuty vzhledem k tomu, že zvyšování příjmů představovalo explicitní cíl dosud realizovaného reformního programu. HPH a zaměstnanost jsou současně využity jako ukazatele ekonomické výkonnosti, což umožňuje posoudit fiskální dopady daňové reformy spolu s možnými dopady na domácí výrobní odvětví.
- 65 Je třeba zdůraznit, že tyto ukazatele nezachycují všechny relevantní dopady daňové reformy. Analýza prezentovaná v této studii zejména nekvantifikuje zdravotní dopady spojené se změnami ve spotřebě alkoholu. Tyto širší aspekty jsou kvalitativně rozebrány v Kapitole 5 s využitím relevantní empirické literatury.
- 66 Modelované scénáře spotřební daně jsou hypotetické a využívají rok 2023 jako referenční období. **Rok 2023 je použit namísto roku 2026 vzhledem ke kontrafaktuální povaze scénářů a skutečnosti, že představuje poslední rok, pro který je k dispozici úplný a konzistentní soubor údajů národních účtů potřebných pro modelování.** Tento přístup umožňuje posoudit alternativní vývoj zdanění alkoholu ve srovnání s realizovanou trajektorií politiky při současném zajištění konzistentního odhadu dopadů na daňové příjmy, HPH a zaměstnanost.
- 67 Analýza dopadů probíhá ve třech fázích. Nejprve jsou změny sazeb spotřební daně převedeny na změny maloobchodních cen. Následně jsou změny maloobchodních cen využity k odhadu změn spotřeby a produkce. Nakonec jsou výsledné změny produkce převedeny na dopady do daňových příjmů, hrubé přidané hodnoty domácí výroby a zaměstnanosti v domácí výrobě.

4.1 Hypotetické scénáře spotřební daně

4.1.1 Návrh scénářů

- 68 Scénáře byly navrženy s cílem řešit současnou nerovnováhu ve zdanění alkoholických nápojů v České republice. Jak ukazuje Kapitola 3, český systém spotřební daně je výrazně zaměřen na zdanění lihovin, zatímco zdanění piva a vína je relativně nízké, přičemž tiché víno zůstává od spotřební daně zcela osvobozeno. V regionálním srovnání vykazuje Česká republika relativně vysoké

zdanění lihovin a relativně nízké zdanění piva.⁵⁸ V roce 2023 byla implicitní spotřební daň na lihoviny přepočtená na litr čistého etanolu přibližně čtyřikrát vyšší než odpovídající daň uplatňovaná na pivo.

- 69 Současná struktura spotřební daně je obtížně slučitelná se standardními ekonomickými principy. Zaprvé, ekonomická teorie naznačuje, že pokud je cílem efektivní výběr daňových příjmů, vyšší sazby by měly být zpravidla uplatňovány u produktů s nižší cenovou elasticitou poptávky, protože tím dochází k menšímu narušení spotřebitelského chování. Analýzy v této studii naznačují, že lihoviny podléhají nejen vyššímu zdanění, ale zároveň vykazují vyšší cenovou elasticitu poptávky než pivo a víno. Zadruhé, pokud spotřeba etanolu vytváří širší společenské náklady, silnější vazba mezi zdaněním a obsahem etanolu by obecně znamenala jednodušší zacházení napříč segmenty alkoholických nápojů. To by sice nutně neznamenalo identické sazby daně pro všechny segmenty, avšak implikovalo by to soudržnější strukturu, než jakou představuje současný český systém spotřební daně.⁵⁹
- 70 Scénáře proto zkoumají alternativní přístupy k rozšíření daňového základu a ke snížení rozdílů ve zdanění piva, vína a lihovin. Jejich cílem je ilustrovat dopady postupně harmonizovanějšího zdanění napříč jednotlivými segmenty.
- 71 V rámci této analýzy jsou posuzovány následující tři scénáře:
- **Scénář 1:** sazba spotřební daně na pivo je zvýšena přibližně na polovinu úrovně sazby šumivého vína v roce 2023 (**přibližně 28 % sazby na lihoviny**) a současně je zavedena spotřební daň na tiché víno ve výši přibližně jedné čtvrtiny sazby šumivého vína v roce 2023 (**přibližně 16 % sazby na lihoviny**).⁶⁰

⁵⁸ Spotřební daň na lihoviny v České republice ve výši 1 691 EUR/hl etanolu je druhá nejvyšší v regionu; vyšší sazba je uplatňována pouze v Polsku (1 971 EUR/hl etanolu). Lihoviny na Slovensku (1 490 EUR/hl etanolu), v Maďarsku (1 581 EUR/hl etanolu) a v Rakousku (1 200 EUR/hl etanolu) podléhají relativně nižšímu zdanění.

Pivo je v České republice zdaňováno sazbou 1,3 EUR/hl hotového výrobku na stupeň Plato. Tato sazba je výrazně nižší než v Polsku (2,7 EUR/hl hotového výrobku na stupeň Plato), na Slovensku (3,6 EUR/hl hotového výrobku na stupeň Plato), v Maďarsku (5,0 EUR/hl hotového výrobku na stupeň Plato) a v Rakousku (2,0 EUR/hl hotového výrobku na stupeň Plato).

Viz EK, 'Taxes in Europe Database', https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/#/simple-search, přístup v květnu 2026.

⁵⁹ Akademický výzkum skutečně ukazuje, že mezi jednotlivými segmenty mohou existovat rozdíly v „optimálních“ sazbách spotřební daně, které souvisejí s tím, že různé druhy alkoholických nápojů jsou více spojovány s „nadměrným“ pitím. Rozdíly mezi segmenty jsou však podstatně menší než současné rozdíly v českém systému. Viz například Griffith et al. (2017), dostupné na adrese https://ifs.org.uk/sites/default/files/output_url_files/WP201702.pdf.

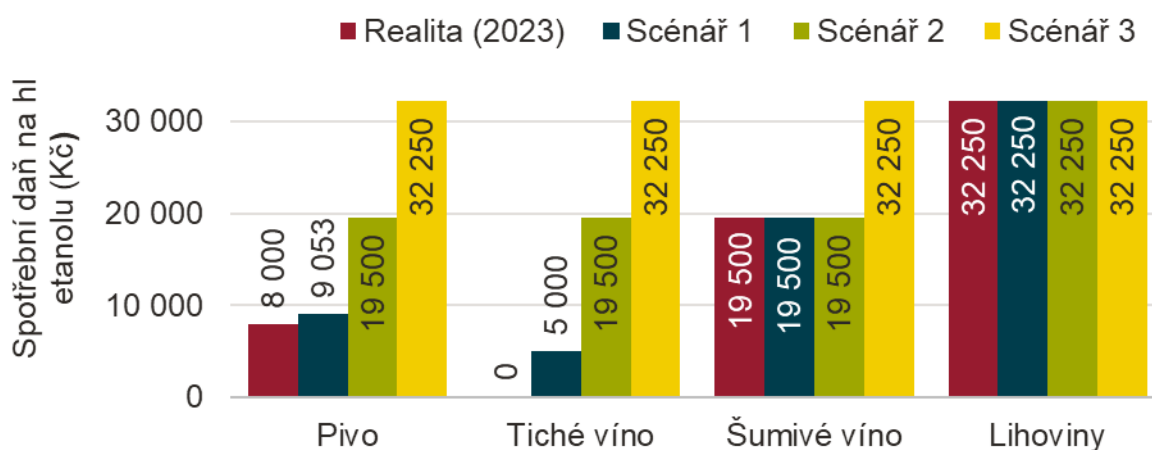
⁶⁰ Srovnání se týká spotřební daně vztahující se na objem etanolu s ohledem na průměrný obsah etanolu v lihovinách (40 %), víně (12 %) a pivu (5 %).

- **Scénář 2:** sazby spotřební daně na pivo a tiché víno jsou zvýšeny na úroveň sazby šumivého vína v roce 2023 (přibližně 60 % sazby na lihoviny).⁶¹
- **Scénář 3:** sazby spotřební daně z piva, tichého vína a šumivého vína jsou zvýšeny na úroveň sazby lihovin v roce 2023 (tj. 100 % sazby daně z lihovin).⁶²

72 Jako Výchozí scénář je navíc modelována skutečná struktura spotřební daně platná v roce 2023, vůči níž jsou posuzovány tři alternativní scénáře. Tyto scénáře představují kontrafaktuální analýzu typu „co by se stalo, kdyby“ a odhadují dopady, které by byly pozorovány, pokud by byly namísto sazeb platných ve výchozím roce uplatněny sazby definované v jednotlivých scénářích. Analýza je založena na komparativně statickém přístupu, kdy jsou výsledky jednotlivých scénářů porovnávány s výsledky odpovídajícími výchozímu scénáři.

73 Z důvodu omezené dostupnosti dat jsou scénáře modelovány pouze na základě základních zákonných sazeb spotřební daně. Snížené sazby uplatňované na některé menší producenty nejsou modelovány samostatně. Výsledné nastavení implicitních sazeb spotřební daně přepočtených na hektolitr čistého etanolu je znázorněno na Obrázku 17 níže.

Obrázek 17 Implicitní sazba spotřební daně na hektolitr čistého etanolu v modelovaných scénářích

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Při zohlednění průměrného obsahu alkoholu ve výši 40 % u lihovin, 12 % u tichého a šumivého vína a 5 % u piva.

⁶¹ Srovnání se týká spotřební daně vztahující se na objem etanolu s ohledem na průměrný obsah etanolu v lihovinách (40 %), víně (12 %) a pivu (5 %).

⁶² Srovnání se týká spotřební daně vztahující se na objem etanolu s ohledem na průměrný obsah etanolu v lihovinách (40 %), víně (12 %) a pivu (5 %).

4.1.2 Popis hlavního modelovacího rámce a klíčových předpokladů

- 74 Modelování porovnává výsledky jednotlivých scénářů s výsledky Výchozího scénáře odpovídajícího roku 2023. Centrální odhad vychází z několika klíčových předpokladů, které jsou podrobněji popsány níže.
- 75 Zaprvé se předpokládá **plné promítnutí zvýšení spotřební daně do spotřebitelských cen** v absolutním peněžním vyjádření. Za tohoto předpokladu se dané zvýšení spotřební daně promítá do maloobchodních cen v poměru jedna ku jedné. Vzhledem k tomu, že spotřební daň představuje větší podíl ceny v off-trade maloobchodu než v on-trade maloobchodu, vede stejné absolutní zvýšení spotřební daně k vyššímu procentnímu nárůstu cen v off-trade distribučních kanálech.
- 76 Zadruhé, **centrální odhad zohledňuje pouze vlastní cenové elasticity poptávky**. Předpoklady týkající se elasticit vycházejí ze středních hodnot uváděných v odborné literatuře a odpovídají elasticitám ve výši -0,46 pro pivo, -0,69 pro víno a -0,80 pro lihoviny. Tyto předpoklady jsou využity pro převod změn maloobchodních cen na změny poptávky. Křížové cenové elasticity nejsou v centrálním odhadu zahrnuty z důvodu omezené a nejednotné empirické evidence, zejména v českém kontextu.⁶³ Jejich dopady jsou posuzovány samostatně v rámci citlivostní analýzy uvedené níže.
- 77 Zatřetí se hlavní **odhady dopadů na HPH a zaměstnanost vztahují pouze k domácí výrobě**. Model zachycuje změny v domácí produkci alkoholických nápojů a související dopady v dodavatelském řetězci, explicitně však nemodeluje dopady v následných odvětvích, jako jsou velkoobchod a maloobchod. Tento přístup odráží nejistotu spojenou s reakcí následných odvětví na změny spotřební daně, která závisí na tom, jak se spotřeba přizpůsobí napříč produkty a distribučními kanály.
- 78 Začtvrté se v centrálním odhadu předpokládá, že **dovoz reaguje proporcionálně na změny domácí spotřeby, zatímco vývoz zůstává konstantní**. Jedná se o zjednodušující předpoklad použitý pro odhad dopadů na produkci. Jak je uvedeno níže, tento předpoklad pravděpodobně nadhodnocuje pokles domácí produkce v situaci, kdy výrobci mohou část poklesu domácích prodeje přeměrovat na zahraniční trhy.
- 79 Podrobný popis metodiky a použitých datových zdrojů je uveden v Přílohách A a C.
- 80 Použitý přístup využívá dostupná data k odhadu dopadů hypotetických daňových scénářů ve srovnání s Výchozím scénářem roku 2023. Samostatně jsou rovněž

⁶³ Pro další informace a podpůrné důkazy, viz Přílohu A.2.

simulovány dopady skutečných změn daňové politiky zavedených po roce 2023. Výsledky porovnávají výstupy jednotlivých modelovaných scénářů s výstupy odpovídajícími Výchozímu scénáři.

81 Modelování probíhá v následujících fázích:

- **Daňové scénáře a cenové efekty.** On-trade a off-trade maloobchodní ceny jsou odhadnuty na základě předpokladů o obchodních maržích. Sazby spotřební daně specifické pro jednotlivé scénáře jsou následně využity k odvození změn maloobchodních cen v každém scénáři.
- **Dopady na spotřebu.** Odhadované změny maloobchodních cen jsou kombinovány s předpoklady o cenových elasticitách za účelem odvození reakcí poptávky, což vede k odhadům změn spotřeby podle segmentů alkoholických nápojů a scénářů.
- **Dopady na HPH a zaměstnanost.** Odhadované změny produkce jsou kombinovány s multiplikátory za účelem odvození dopadů na hrubou přidanou hodnotu a zaměstnanost.
- **Dopady na daňové příjmy.** Odhadované změny produkce jsou kombinovány s příslušnými sazbami spotřební daně a multiplikátory za účelem odhadu celkových fiskálních dopadů.

4.2 Výsledky modelování

4.2.1 Dopady změn spotřební daně na ceny a poptávku

- 82 Posouzení dopadů začíná odhadem změn maloobchodních cen vyplývajících ze změn spotřební daně v jednotlivých scénářích. Změny spotřební daně jsou aplikovány relativně k pozorovaným cenovým úrovním v roce 2023.
- 83 Předpokládá se, že každé zvýšení spotřební daně je plně promítnuto do spotřebitelských cen v absolutních peněžních vyjádřeních. V procentním vyjádření jsou výsledné cenové efekty vyšší v off-trade maloobchodu než v on-trade maloobchodu, což odráží skutečnost, že spotřební daň tvoří větší podíl konečné maloobchodní ceny u prodeje v off-trade distribučních kanálech.
- 84 Výsledné změny cen napříč jednotlivými segmenty alkoholických nápojů a distribučními kanály jsou uvedeny v Tabulce 9 níže.

Tabulka 9 **Změna cen podle scénáře, ve srovnání s Výchozím scénářem**

Produkt	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo	+1,4 %	+15,0 %	+31,7 %
Nealkoholické pivo	-	-	-
Tiché víno	+5,7 %	+22,2 %	+36,7 %
Šumivé víno	-	-	+8,0 %
Lihoviny	-	-	-

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Předpokládá se 100% přenos nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních

85 Tyto změny cen jsou následně kombinovány s výše popsány vlastními cenovými elasticitami poptávky za účelem odvození očekávaných změn poptávky. Předpoklady týkající se elasticit vycházejí ze středních hodnot odhadů identifikovaných na základě přehledu dostupné empirické literatury, zahrnující jak mezinárodní studie, tak studie zaměřené na Českou republiku.⁶⁴ Na tomto základě jsou použity elasticity ve výši -0,46 pro pivo, -0,69 pro víno a -0,80 pro lihoviny.⁶⁵ Výsledné změny poptávky v rámci centrálního odhadu jsou uvedeny v Tabulce 10 níže.

Tabulka 10 **Změny poptávky podle scénáře, ve srovnání s Výchozím scénářem**

Produkt	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo	-1 %	-6 %	-12 %
Nealkoholické pivo	-	-	-
Tiché víno	-4 %	-13 %	-19 %
Šumivé víno	-	-	-5 %
Lihoviny	-	-	-

Zdroj: Frontier Economics

Pozn. Předpokládá se 100% přenos nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních a žádná křížová cenová elasticita (žádná substituční reakce)

⁶⁴ Viz například Janda, K., Mikolášek, J. a Netuka, M. (2009) „The Estimation of Complete Almost Ideal Demand System from Czech Household Budget Survey Data“; Číderová, T. a Ščasný, M. (2022) „Estimation of alcohol demand elasticity: Consumption of wine, beer, and spirits at home and away from home“; Wagenaar et al. (2009), „Effects of beverage alcohol price and tax levels on drinking: a meta-analysis of 1003 estimates from 112 studies“; a Nelson, J. (2013) „Meta-analysis of alcohol price and income elasticities – with corrections for publication bias“

⁶⁵ Pro další informace – viz Přílohu A.2.

- 86 V centrálním odhadu se odhaduje největší pokles poptávky v kategoriích, které podléhají největšímu zvýšení spotřební daně, zejména u piva ve Scénářích 2 a 3 a u tichého vína ve všech třech scénářích.

4.2.2 Dopady na fiskální příjmy, HPH a zaměstnanost v navazujících odvětvích

Celkové výsledky

- 87 Odhadované změny poptávky popsané výše jsou využity k odhadu dopadů na daňové příjmy, HPH a zaměstnanost ve výrobním odvětví.⁶⁶ Za účelem zachycení přenosu těchto dopadů do širší ekonomiky jsou aplikovány multiplikátory odrážející přímé, nepřímé a indukované efekty mezi segmenty alkoholických nápojů a ostatními sektory ekonomiky. Výsledky jsou vyjádřeny na roční bázi a představují odhadované dopady, které by nastaly v případě realizace modelovaných scénářů ve srovnání s Výchozím scénářem roku 2023.
- 88 Uvedené dopady na HPH a zaměstnanost zachycují **pouze dopady ve výrobním odvětví**. Měly by proto být interpretovány jako dílčí odhady ekonomických dopadů, nikoli jako odhady dopadů na ekonomiku jako celek. Model explicitně nezachycuje širší ekonomický přínos související s dovozem, velkoobchodem, ani maloobchodem. Současně mohou být odhadované dopady na HPH a zaměstnanost v navazujících odvětvích konzervativní z hlediska dopadů na produkci, jelikož nejsou plně zohledněny možné úpravy vývozu ani substituční efekty mezi jednotlivými segmenty. Následná odvětví nejsou součástí hlavního modelovacího rámce, protože dopady změn spotřební daně – daně vybírané ve fázi výroby – zůstávají v těchto odvětvích nejisté a závisí na tom, jak se spotřeba přizpůsobí napříč produkty a distribučními kanály.
- 89 Tabulka 11 shrnuje odhadované dopady modelovaných scénářů ve srovnání s Výchozím scénářem pro rok 2023.

⁶⁶ Při odhadu změn ekonomického přínosu ve výrobním odvětví se zohledňují pouze objemy domácí výroby. Objemy dovozu se nezohledňují.

Tabulka 11 Souhrn odhadovaných dopadů ve srovnání s Výchozím scénářem

	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře			
	Výchozí scénář	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Daňové příjmy (mil. Kč)	28 189	+1 876 (+6,7 %)	+11 645 (+41,3 %)	+21 774 (+77,2 %)
z toho spotřební daň ⁶⁷	15 503	+1 765 (+11,4 %)	+10 640 (+68,6 %)	+19 666 (+126,8 %)
z toho DPH z dodatečné spotřební daně ⁶⁸		+193	+1 625	+3 231
z toho ostatní daně	12 686	-81 (-0,6 %)	-621 (-4,9 %)	-1 124 (-9,3 %)
HPH (mil. Kč)	40 543	-260 (-0,6 %)	-1 984 (-4,9 %)	-3 591 (-9,3 %)
Zaměstnanost (FTE)	30 002	-192 (-0,6 %)	-1 468 (-4,9 %)	-2 657 (-9,3 %)

Zdroj: Frontier Economics.

- 90 Všechny tři scénáře vedou ke zvýšení příjmů ze spotřební daně, přičemž velikost tohoto nárůstu se mezi jednotlivými scénáři výrazně liší. Příjmy ze spotřební daně jsou odhadovány na přibližně 1,8 mld. Kč ve Scénáři 1, 10,6 mld. Kč ve Scénáři 2 a 19,7 mld. Kč ve Scénáři 3. Dále se odhaduje, že prostřednictvím DPH vybírané z navýšení spotřební daně budou generovány dodatečné daňové příjmy ve výši přibližně 0,2 mld. Kč ve Scénáři 1, 1,6 mld. Kč ve Scénáři 2 a 3,2 mld. Kč ve

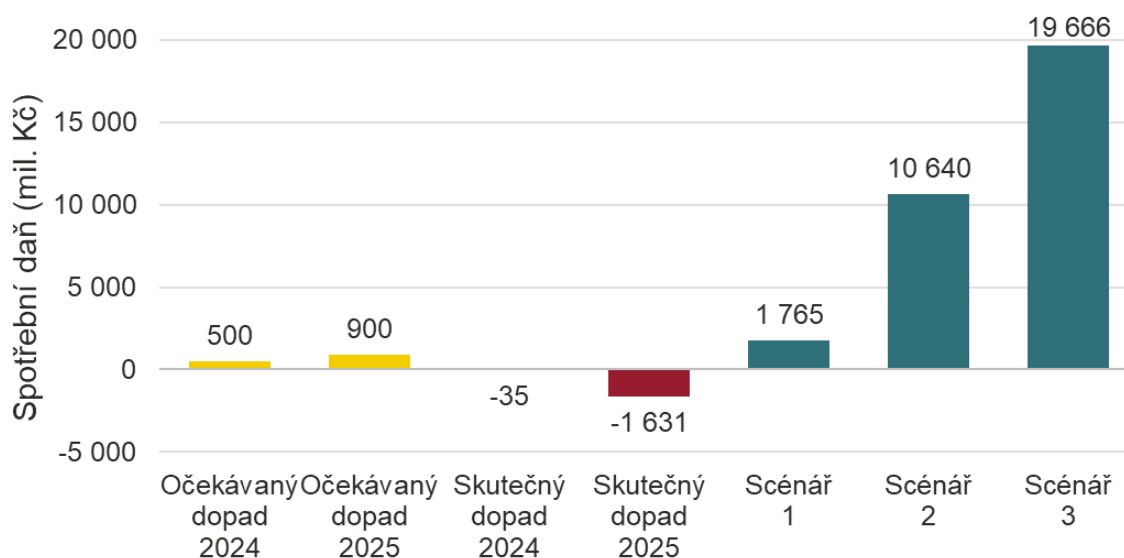
⁶⁷ Třeba poznamenat, že při kvantifikaci ekonomického přínosu pro rok 2023 (viz výše uvedená Kapitola 2.2) byly údaje o přínosu spotřební daně získány přímo od Celního úřadu České republiky. V analýze prezentované v této kapitole byl přínos spotřební daně modelován pro Výchozí scénář pro rok 2023, aby byla zajištěna konzistentnost přístupu mezi Výchozím scénářem a alternativními modelovanými scénáři.

⁶⁸ DPH vybraná z prodeje tuzemsky vyrobených alkoholických nápojů je zohledněna v řádku níže. Tento řádek zachycuje pouze dodatečnou DPH vybranou z navýšení spotřební daně oproti spotřební dani uplatňované ve Výchozím scénáři. Je však třeba poznamenat, že vyšší spotřební daň sice zvyšuje DPH vybranou z prodeje alkoholických nápojů, současně však může vést ke snížení výdajů na jiné zboží a služby v důsledku změn ve spotřebitelském chování. Celkový dopad dodatečné DPH vybrané z navýšení spotřební daně na celkové příjmy z DPH je proto nejistý.

Scénáři 3.⁶⁹ Tyto přínosy jsou částečně kompenzovány poklesem ostatních daňových příjmů, včetně DPH, daně z příjmů právnických osob a ostatních daní z produktů, což odráží nižší úroveň domácí produkce a související aktivity v navazujících odvětvích. Tyto kompenzační efekty však zůstávají relativně omezené ve srovnání s nárůstem příjmů ze spotřební daně. **Celkové daňové příjmy se proto podle odhadů zvýší přibližně o 1,9 mld. Kč ve Scénáři 1, o 11,6 mld. Kč ve Scénáři 2 a o 21,8 mld. Kč ve Scénáři 3.**

- 91 Obrázek 18 níže porovnává očekávané dopady jednotlivých scénářů na daňové příjmy s nárůstem příjmů ze spotřební daně očekávaným vládou pro roky 2024 a 2025 a se skutečně pozorovanými změnami příjmů v těchto letech. Jak bylo uvedeno výše, modelované scénáře mají kontrafaktuální povahu a ilustrují odhadované výsledky, které by byly pozorovány, pokud by byly příslušné scénáře zavedeny již v roce 2023.

Obrázek 18 Změny ve výběru spotřební daně (očekávané, skutečné a modelované)

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů Ministerstva financí České republiky, Celního úřadu České republiky (a výsledků modelování)

Pozn.: Všechny změny jsou vyjádřeny relativně k úrovni příjmů ze spotřební daně v roce 2023.

- 92 Tyto fiskální přínosy je třeba posuzovat společně s odhadovaným poklesem HPH v domácí výrobě v navazujících odvětvích. Ve Scénáři 1 se odhaduje pokles HPH přibližně o 260 mil. Kč, což odpovídá přibližně 0,6 % ve srovnání s Výchozím

⁶⁹ Vyšší spotřební daň sice vede ke zvýšení DPH vybrané z prodeje alkoholických nápojů, současně však může v důsledku substituce poptávky snižovat výdaje na jiné zboží a služby. Čistý dopad této dodatečné DPH na celkové příjmy z DPH je proto nejistý.

scénářem. Ve Scénáři 2 dosahuje odhadovaný pokles přibližně 2,0 mld. Kč, tedy 4,9 %, a ve Scénáři 3 přibližně 3,6 mld. Kč, tedy 9,3 %. Obdobný vzorec lze pozorovat i u zaměstnanosti, kde se odhadované snížení pohybuje od 192 pracovních míst přepočtených na plné úvazky (FTE) ve Scénáři 1 až po přibližně 2 700 FTE ve Scénáři 3.

- 93 **Uvedené poklesy HPH a zaměstnanosti v navazujících odvětvích by měly být interpretovány jako horní hranice možných dopadů.** V centrálním odhadu se předpokládá, že dovoz reaguje proporcionálně na změny domácí spotřeby, zatímco vývoz zůstává konstantní. **V praxi však mohou výrobci reagovat odlišně, například přesměrováním části poklesu domácích prodejů na zahraniční trhy.** Tento mechanismus je obzvláště pravděpodobný v segmentu piva, kde je domácí produkce již nyní ve významné míře orientována na vývoz.
- 94 Za účelem bližšího posouzení tohoto mechanismu byla provedena doplňková simulace obchodních toků využívající jednosektorový Armingtonův model, v němž změny relativních cen ovlivňují obchodní toky. Výsledky naznačují, že přibližně 52 % poklesu domácí spotřeby by mohlo být přesměrováno na exportní trhy.⁷⁰ Přestože tento odhad není zahrnut do hlavních výsledků modelování, naznačuje, že skutečný pokles HPH v navazujících odvětvích by mohl být podstatně nižší než centrální odhad prezentovaný v této zprávě (pro další podrobnosti, viz Přílohu C).
- 95 Obdobný výklad se vztahuje i na dopady na zaměstnanost. Uvedené poklesy zaměstnanosti v navazujících odvětvích je vhodné chápat především jako krátkodobé až střednědobé dopady v sektoru alkoholických nápojů a souvisejících navazujících odvětvích. V delším časovém horizontu lze očekávat, že část těchto dopadů bude zmírněna přesunem pracovní síly do jiných sektorů ekonomiky. **Odhadované dopady na zaměstnanost by proto měly být rovněž interpretovány jako horní hranice možných dopadů.**

Výsledky jednotlivých segmentů

- 96 Tabulka 12, Tabulka 13 a Tabulka 14 uvádí odhadované příjmy ze spotřební daně, dodatečnou DPH z vyšší sazby spotřební daně a ostatních daní, členěné podle segmentů alkoholických nápojů a jednotlivých scénářů. V souladu s očekáváním jsou největší nárůsty příjmů ze spotřební daně pozorovány v segmentech, u nichž

⁷⁰ Simulace je prováděna s využitím datového souboru International Trade and Production Database for Simulation (ITPD-S) od Mezinárodní obchodní komise Spojených států (United States International Trade Commission), který obsahuje podrobné údaje na úrovni jednotlivých odvětví, včetně samostatného rozdělení piva, vína a lihovin. Je však nutné provést určité úpravy údajů o domácí výrobě a spotřebě, což má následně vliv na kvantitativní výsledky. Výsledky simulace obchodu se proto používají k ověření možného rozsahu substituce mezi domácím prodejem a vývozem a nejsou zamýšleny jako samostatný odhad.

dochází k nejvýraznějšímu zvýšení sazeb spotřební daně ve srovnání s Výchozím scénářem.

Tabulka 12 Dopady na příjmy ze spotřební daně (mil. Kč)

	Výchozí scénář	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře		
		Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo	5 422	+663 (+12,2 %)	+6 772 (+124,9 %)	+13 334 (+245,9 %)
Nealkoholické pivo	-	-	-	-
Tiché víno	-	+1 101	+3 868	+5 906
Šumivé víno	759	-	-	+425 (+56,1 %)
Lihoviny	9 323	-	-	-
Celkem	15 503	+1 765 (+11,4 %)	+10 640 (+68,6 %)	+19 666 (+126,8 %)

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Předpokládá se 100% přenos nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních a žádná křížová cenová elasticita (žádná substituční reakce). Příjmy ze spotřební daně zahrnují alkoholické nápoje spotřebované na domácím trhu (dovážené i domácí).

Tabulka 13 DPH z dodatečné spotřební daně (mil. Kč)

	Výchozí scénář ⁷¹	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře		
		Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo		+138	+1 433	+2 882
Nealkoholické pivo		0	0	0
Tiché víno		+55	+193	+292
Šumivé víno		0	0	+57
Lihoviny		0	0	0
Celkem		+193	+1 625	+3 231

Zdroj: Frontier Economics

⁷¹ DPH vybraná z prodeje tuzemsky vyrobených alkoholických nápojů je již zahrnuta v Tabulce 14 níže. Hodnoty vykázané v této tabulce představují pouze dodatečnou DPH vybranou z navýšení spotřební daně ve srovnání se sazbou spotřební daně uplatňovanou ve výchozím scénáři.

SEKTOR ALKOHOLICKÝCH NÁPOJŮ V ČESKÉ REPUBLICE: EKONOMICKÝ PŘÍNOS A DOPADY MOŽNÝCH ZMĚN SPOTŘEBNÍ DANĚ

Pozn.: Předpokládá se 100% přenos nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních; žádná křížová cenová elasticita (žádná substituční reakce); analýza zahrnuje pouze navazující odvětví související s domácí výrobou. Je třeba poznamenat, že vyšší spotřební daň sice vede ke zvýšení DPH vybrané z prodeje alkoholických nápojů, současně však může v důsledku substituce poptávky snižovat výdaje na jiné zboží a služby. Čistý dopad dodatečné DPH vybrané v důsledku zvýšení spotřební daně na celkové příjmy z DPH je proto nejistý. Z tohoto důvodu je DPH vybraná v důsledku navýšení spotřební daně vykazována samostatně.

Tabulka 14 Dopady na ostatní daňové příjmy (mil. Kč)

	Výchozí scénář	Odchylna od výsledků Výchozího scénáře		
		Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo	9 576	-56 (-0,6 %)	-535 (-5,6 %)	-981 (-10,2 %)
Nealkoholické pivo	704	-	-	-
Tiché víno	588	-25 (-4,3 %)	-86 (-14,6 %)	-128 (-21,8 %)
Šumivé víno	250	-	-	-14 (-5,6 %)
Lihoviny	1 569	-	-	-
Celkem	12 686	-81 (-0,6 %)	-621 (-4,9 %)	-1 124 (-9,3 %)

Zdroj: Výpočty společnosti Frontier Economics

Pozn.: Předpokládá se 100% přenos nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních; žádná křížová cenová elasticita (žádná substituční reakce); analýza zahrnuje pouze navazující odvětví související s domácí výrobou.

- 97 Tabulka 15 uvádí odhadované poklesy HPH v navazujících odvětvích podle jednotlivých segmentů alkoholických nápojů a scénářů ve srovnání s Výchozím scénářem. V absolutních vyjádřeních jsou největší poklesy pozorovány v segmentu piva, zatímco v relativních hodnotách jsou nejvýraznější dopady odhadovány v segmentu tichého vína. Úvahy týkající se možného přesměrování produkce na exportní trhy, diskutované v souvislosti s celkovými výsledky, se obdobně vztahují i na tyto odhady na úrovni jednotlivých segmentů. Dopady uvedené v této části by proto měly být interpretovány jako horní hranice možných efektů.

Tabulka 15 Dopady na HPH (mil. Kč)

	Výchozí scénář	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře		
		Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo	30 602	-180 (-0,6 %)	-1 710 (-5,6 %)	-3 137 (-10,2 %)
Nealkoholické pivo	2 250	-	-	-
Tiché víno	1 878	-80 (-4,3 %)	-274 (-14,6 %)	-409 (-21,8 %)
Šumivé víno	798	-	-	-45 (-5,7 %)
Lihoviny	5 015	-	-	-
Celkem	40 543	-260 (-0,6 %)	-1 984 (-4,9 %)	-3 591 (-9,3 %)

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Předpokládá se 100% přenesení nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních; žádná křížová cenová elasticita (žádná substituční reakce); analýza zahrnuje pouze navazující odvětví související s domácí výrobou.

98 Tabulka 16 uvádí odhadované změny zaměstnanosti podle jednotlivých segmentů alkoholických nápojů a scénářů. Dopady na zaměstnanost v zásadě odpovídají vzorcům pozorovaným u HPH, přičemž největší poklesy jsou soustředěny v segmentu piva. Jak bylo uvedeno výše, tyto výsledky se vztahují pouze k zaměstnanosti v navazujících odvětvích souvisejících s domácí výrobou, a proto by neměly být interpretovány jako čisté dopady na zaměstnanost v celé ekonomice.

Tabulka 16 Dopady na zaměstnanost (FTE)

	Výchozí scénář	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře		
		Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Alkoholické pivo	22 646	-133 (-0,6 %)	-1 265 (-5,6 %)	-2 321 (-10,2 %)

SEKTOR ALKOHOLICKÝCH NÁPOJŮ V ČESKÉ REPUBLICE: EKONOMICKÝ PŘÍNOS A DOPADY MOŽNÝCH ZMĚN SPOTŘEBNÍ DANĚ

	Odchylka od výsledků Výchozího scénáře			
	Výchozí scénář	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
Nealkoholické pivo	1 665	-	-	-
Tiché víno	1 390	-59 (-4,3 %)	-203 (-14,6 %)	-303 (-21,8 %)
Šumivé víno	591	-	-	-34 (-5,7 %)
Lihoviny	3 711	-	-	-
Celkem	30 002	-192 (-0,6 %)	-1 468 (-4,9 %)	-2 657 (-9,3 %)

Zdroj: Frontier Economics.

Pozn.: Předpokládá se 100% přenos nákladů v absolutních peněžních vyjádřeních; žádná křížová cenová elasticita (žádná substituční reakce); analýza zahrnuje pouze navazující odvětví související s domácí výrobou.

4.3 Citlivostní analýzy

- 99 Hlavní výsledky prezentované výše vycházejí z předpokladu, že změna ceny v jednom segmentu alkoholických nápojů ovlivňuje poptávku pouze v rámci daného segmentu. Za tohoto předpokladu vede například zvýšení ceny piva ke snížení poptávky po pivu, aniž by současně docházelo k odpovídajícímu zvýšení poptávky po lihovinách nebo víně. Z ekonomického hlediska centrální odhad předpokládá nulové křížové cenové elasticity, které měří procentní změnu poptávky po jednom produktu v reakci na procentní změnu ceny jiného srovnatelného produktu.
- 100 Jedná se o zjednodušující předpoklad. V praxi mohou někteří spotřebitelé při změně relativních cen přecházet mezi jednotlivými segmenty alkoholických nápojů. Empirická literatura zabývající se křížovými cenovými elasticitami mezi segmenty je však omezená a výsledky jsou nekonzistentní, a to jak na mezinárodní úrovni, tak v českém prostředí. Publikované odhady se liší jak velikostí, tak v některých případech i pozitivní/negativní hodnotou. Křížové cenové efekty proto nejsou zahrnuty do centrálního odhadu a jsou posuzovány samostatně v rámci ilustrativní citlivostní analýzy.
- 101 Za účelem posouzení možné relevance substitučních efektů byl modelový rámec znovu odhadnut s využitím pragmatického a ekonomickou teorií konzistentního systému křížových cenových elasticit založeného na pozorovaných tržních podílech. V tomto přístupu generují větší segmenty silnější křížové cenové efekty než segmenty menší. Podrobnější metodické podrobnosti jsou uvedeny v Příloze A.

- 102 Výsledky citlivostní analýzy naznačují, že zohlednění substituce mezi segmenty by vedlo k menšímu odhadovanému poklesu HPH v navazujících odvětvích a současně k vyšším příjmům ze spotřební daně. V rozsahu, v jakém spotřebitelé přecházejí od piva nebo vína k jiným segmentům, například k lihovinám, dochází ke zmírnění poklesu HPH a zaměstnanosti, zatímco příjmy ze spotřební daně rostou. Výsledné odhady jsou uvedeny v Tabulce 17 níže.

Tabulka 17 Dopady scénářů ve srovnání Výchozím scénářem, zohledňující cenovou elasticitu

	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
HPH	+50	-866	-1 496
(mil. Kč)	(+0,1 %)	(-2,1 %)	(-3,8 %)
Zaměstnanost	+37	-641	-1 107
(FTE)	(+0,1 %)	(-2,1 %)	(-3,8 %)
Spotřební daň	+1 932	+11 708	+22 512
(mil. Kč)	(+12,5 %)	(+75,5 %)	(+145,2 %)
z toho DPH z dodatečné spotřební daně ⁷²	+208	+1 730	+3 536
Ostatní daně	+16	-271	-468
(mil. Kč)	(+0,1 %)	(-2,1 %)	(-3,8 %)

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: HPH / zaměstnanost / ostatní daně zahrnují pouze sektor výroby v navazující odvětví související s domácí výrobou.

- 103 V rámci této citlivostní analýzy se odhadovaný pokles HPH v navazujících odvětvích ve Scénáři 3 snižuje z přibližně 3,6 mld. Kč v centrálním odhadu na přibližně 1,5 mld. Kč, zatímco odhadovaný nárůst příjmů ze spotřební daně se zvyšuje z přibližně 19,7 mld. Kč na přibližně 22,5 mld. Kč. Ve Scénáři 1 se odhadovaný dopad na HPH mění z poklesu ve výši přibližně 260 mil. Kč na nárůst přibližně o 50 mil. Kč.

⁷² DPH vybraná z prodeje tuzemsky vyrobených alkoholických nápojů je zohledněna v řádce níže. Tento řádek zachycuje pouze dodatečnou DPH vybranou z navýšení spotřební daně oproti spotřební dani uplatňované ve Výchozím scénáři. Je však třeba poznamenat, že vyšší spotřební daň sice zvyšuje DPH vybranou z prodeje alkoholických nápojů, současně však může vést ke snížení výdajů na jiné zboží a služby v důsledku změn ve spotřebitelském chování. Celkový dopad dodatečné DPH vybrané z navýšení spotřební daně na celkové příjmy z DPH je proto nejistý.

- 104 Tyto výsledky je třeba interpretovat obezřetně. Přestože poskytují užitečnou indikaci možného směru a velikosti substitučních efektů mezi jednotlivými segmenty, nejsou v této zprávě použity jako centrální odhad. Důvodem je omezená empirická základna pro identifikaci jedné robustní a spolehlivé sady křížových cenových elasticit.

5 Diskuse a závěry

5.1 Důsledky pro nastavení zdanění alkoholu

- 105 Tato kapitola shrnuje, jaké důsledky mají výsledky modelování a související analytický rámec pro nastavení zdanění alkoholických nápojů. Debata o zdanění alkoholu je ze své podstaty komplexní a zahrnuje ekonomické, fiskální, sociální i zdravotní aspekty. Závěry týkající se dopadů na HPH, zaměstnanost a daňové příjmy je proto třeba chápat jako dílčí: vztahují se ke konkrétní skupině ekonomických ukazatelů a nepokrývají všechny relevantní dopady případné reformy. Tam, kde je to relevantní, jsou tato zjištění zasazena také do širšího kontextu odborné literatury a debat o vhodném nastavení zdanění alkoholu.

5.2 Dopady na daně a ekonomickou aktivitu

- 106 Modelování kvantifikuje dopady hypotetických reformních scénářů, které by vedly ke snížení rozdílů ve zdanění alkoholických nápojů v souladu s mezinárodně uznávanou praxí.⁷³
- 107 Výsledky modelování ukazují na fiskální přínosy spojené se zvýšením spotřební daně ve všech posuzovaných scénářích. Za konzervativních předpokladů, včetně nezohlednění křížových cenových efektů, se odhaduje, že roční příjmy ze spotřební daně vzrostou oproti výchozímu scénáři roku 2023 o 1,8 až 19,7 mld. Kč. I po zohlednění dílčích poklesů ostatních daňových příjmů zůstává celkový čistý fiskální efekt kladný a pohybuje se v rozmezí 1,9 až 21,8 mld. Kč ročně. Tyto příjmové přínosy lze porovnat s přístupem zaměřeným výhradně na zvýšení zdanění lihovin, který nepřinesl vládou očekávané příjmy a současně dále prohloubil rozdíly ve zdanění jednotlivých kategorií alkoholických nápojů v České republice.
- 108 Spotřební daň se vybírá ve fázi výroby, a lze proto očekávat, že ovlivňuje ceny výrobců, přičemž alespoň část těchto změn se přenáší na spotřebitele. Změny spotřebitelských cen následně ovlivňují spotřebitelské chování. Výsledné změny spotřeby a produkce se promítají do širších makroekonomických dopadů prostřednictvím přímých, nepřímých a indukovaných efektů, které odrážejí vazby mezi sektorem alkoholických nápojů a širší ekonomikou.
- 109 Analýza prezentovaná v této studii se zaměřuje na výrobu alkoholických nápojů a související navazující odvětví. Výsledky modelování naznačují pokles HPH a zaměstnanosti ve všech posuzovaných scénářích. Odhadovaný pokles HPH se

⁷³ Další podrobnosti o modelovaných scénářích jsou uvedeny v Kapitole 4.1, zatímco podrobnější informace o odhadovaných ekonomických dopadech jsou uvedeny v Kapitole 4.2.

pohybuje od 260 mil. Kč ve Scénáři 1 po 3,6 mld. Kč ve Scénáři 3. Odhadované snížení zaměstnanosti se pohybuje od 192 do 2 657 pracovních míst přepočtených na plné úvazky (FTE).

- 110 Tyto odhady je třeba chápat jako horní hranici možných dopadů. Pokles domácí spotřeby může být totiž částečně kompenzován růstem vývozu v reakci na změny relativních domácích cen. Za určitých předpokladů by mohla být víc než polovina ztracených domácích prodejů přesměrována na zahraniční trhy, což by zmírnilo dopady na HPH i zaměstnanost v navazujících odvětvích. Při zohlednění křížových cenových elasticit a substitučních efektů se odhadované dopady na HPH pohybují od nárůstu o 50 mil. Kč po pokles o 1,5 mld. Kč.
- 111 Celkově výsledky naznačují, že Scénář 3, který nejvíce odpovídá mezinárodně uznávané praxi, přináší významné fiskální přínosy, současně je však spojen s nejvyšším odhadovaným poklesem HPH ve výrobě alkoholických nápojů a navazujících odvětvích. I tyto odhady přitom představují horní hranici možných dopadů a skutečné efekty budou pravděpodobně nižší. Scénář 1 lze naopak chápat jako omezenější první krok reformy: snižuje roztržitost zdanění alkoholických nápojů, kompenzuje výpadek daňových příjmů pozorovaný po zvýšení zdanění lihovin zavedeném po roce 2023 a zároveň je spojen pouze s velmi omezenými makroekonomickými dopady.

5.3 Širší kontext zdanění alkoholických nápojů

- 112 Modelování prezentované v této studii se zaměřuje na dopady změn ve zdanění alkoholických nápojů na fiskální ukazatele a makroekonomickou výkonnost. Další kanály, jimiž mohou změny zdanění ovlivňovat životní úroveň v České republice, nejsou v rámci této analýzy kvantifikovány. To se týká zejména dopadů na zdravotní výsledky.
- 113 Rozsáhlá mezinárodní literatura poukazuje na možné zdravotní přínosy reforem zdanění alkoholu. Základním ekonomickým odůvodněním tohoto typu zdanění je omezování škod spojených se spotřebou alkoholu, zejména negativních externalit. Z tohoto principu vyplývá, že zdanění by mělo primárně odrážet množství zkonsumovaného alkoholu bez ohledu na konkrétní kategorii nápoje, v níž je alkohol obsažen. To podporuje argument pro omezení rozdílů ve zdanění etanolu napříč jednotlivými kategoriemi alkoholických nápojů. Jak ukazuje analýza současného systému spotřební daně v České republice, tyto rozdíly jsou značné: etanol obsažený v lihovinách byl v roce 2023 zdaňován více než čtyřikrát vyšší sazbou než etanol obsažený v pivu.
- 114 Empirické poznatky o zdravotních dopadech změn sazeb a struktury zdanění alkoholu se nadále vyvíjejí. Novější literatura je však obecně v souladu s principem snižování rozdílů ve zdanění obsahu alkoholu napříč jednotlivými segmenty.

Například data ze Spojeného království naznačují, že nejvýznamnější pozitivní dopady na zdravotní výsledky - měřené počtem odvrácených úmrtí, snížením počtu hospitalizací a úsporami veřejných výdajů na zdravotní péči - jsou spojeny se scénáři, které zvyšují zdanění relativně méně zdaněných nápojů a směřují k větší konzistenci ve zdanění obsahu alkoholu napříč kategoriemi.⁷⁴ K obdobným závěrům dospívá také nedávný výzkum českého think tanku Ministr zdraví, který zdůrazňuje přínosy omezení rozdílů ve zdanění alkoholu a odhaduje možné úspory ve výdajích na zdravotní péči přibližně na 16,1 mld. Kč, spolu s širším zlepšením ukazatelů kvality života.⁷⁵

- 115 Tato zjištění jsou v souladu i s obecnějšími principy optimálního zdanění. Naznačují, že při jinak stejných podmínkách by mělo být zdanění alkoholických nápojů nastaveno konzistentněji napříč jednotlivými kategoriemi. Zároveň by mělo zohledňovat rozdíly v cenové citlivosti poptávky a širší společenské náklady spojené se spotřebou alkoholu, nikoli se opírat o výrazně roztříštěnou strukturu sazeb.
- 116 Tyto skutečnosti společně naznačují, že existují důvody pro reformu zdanění alkoholických nápojů v České republice, a to prostřednictvím omezení rozdílů v implicitním zdanění alkoholu mezi jednotlivými kategoriemi a zavedení systematictějšího přístupu ke stanovování sazeb spotřební daně. Modelované scénáře prezentované v této studii jsou s tímto obecným směrem v souladu. Scénář 3 představuje nejvyšší míru sladění zdanění přepočteného na obsah etanolu napříč segmenty a zároveň zahrnuje zvýšení zdanění největšího a nejméně cenově citlivého segmentu, tedy piva. Scénář 1 představuje omezenější úpravu, kterou lze chápat jako první krok k reformám motivovaným veřejným zdravím, zatímco Scénář 2 představuje mezistupeň. Všechny tři scénáře vycházejí ze stejného základního principu: etanol by měl být zdaňován konzistentněji napříč kategoriemi alkoholických nápojů. Z tohoto pohledu propojují ekonomické argumenty pro širší a soudržnější daňový základ se zdravotními argumenty pro méně roztříštěný systém zdanění alkoholu.
- 117 Celkově výsledky naznačují, že dopady reformních scénářů posuzovaných v této studii mohou přesahovat rámec fiskálních a makroekonomických ukazatelů kvantifikovaných v modelu. Odhadované ztráty HPH je navíc třeba chápat jako konzervativní horní hranici možných dopadů, a mohou proto nadhodnocovat rozsah skutečného ekonomického přizpůsobení. Do té míry, do jaké by reformy přispěly ke zlepšení zdravotních výsledků, by část těchto dopadů mohla být

⁷⁴ EK, „Excise Movement and Control System (EMCS)“

⁷⁵ Data o zdraví, „Jak snížit spotřebu alkoholu v Česku: Čtyři opatření a jejich dopad“, viz <https://www.dataozdravi.cz/temata/clanky/alkohol/alkoholova-politika>

kompenzována širšími společenskými a ekonomickými přínosy, které modelování nekvantifikuje.

Příloha A Popis a vysvětlení dat a jejich použití

- A.1 Tato příloha shrnuje hlavní vstupní údaje a předpoklady použité v analýzách popsaných v této studii.

A.1 Vstupní data

- A.2 Tato část popisuje hlavní zdroje dat použité v analýzách popsaných v této studii. Analýza se v maximální možné míře opírá o veřejně dostupná data, zejména od Českého statistického úřadu („ČSÚ“) a International Wine and Spirits Record („IWSR“)⁷⁶.
- A.3 V případě nutnosti, z důvodu omezených údajů, se analýza opírá o několik předpokladů. Ty jsou podrobněji popsány níže.

Data o spotřebě alkoholu

- A.4 Celkové roční objemy spotřeby alkoholu (jak v podobě hotového výrobku, tak v etanolu) podle jednotlivých segmentů vycházejí z veřejně dostupných údajů ČSÚ o spotřebě alkoholu na obyvatele.⁷⁷
- A.5 Roční spotřeba alkoholu na obyvatele byla následně přepočítána na celkovou roční spotřebu alkoholu s využitím údajů o roční velikosti populace dostupných na stránkách ČSÚ.⁷⁸
- A.6 Je třeba upozornit na následující omezení příslušného souboru dat o spotřebě alkoholu:
- Sloučení objemů tichého a šumivého vína do jedné kategorie „víno“: K rozdělení celkového objemu spotřeby vína byly proto použity relativní podíly tichého a šumivého vína na celkové spotřebě vína na základě údajů IWSR.⁷⁹
 - Sloučení objemů alkoholického a nealkoholického piva do jedné kategorie „pivo“: Jelikož nealkoholické pivo má nízký obsah alkoholu, předpokládá se, že je zahrnuto také v celkovém objemu spotřeby piva uváděném ČSÚ.

⁷⁶ Globální poskytovatel údajů a analýz o nápojích.

⁷⁷ ČSÚ, Dataset „Tab. 03.03 Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele v České republice“, Odkaz: <https://csu.gov.cz/produkty/cesko-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-11-12-2025>, přístup v březnu 2026.

⁷⁸ ČSÚ, Dataset „Tab. 01.01 Vybrané demografické údaje v České republice“, Odkaz: <https://csu.gov.cz/produkty/cesko-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-11-12-2025>, přístup v březnu 2026.

⁷⁹ U původních dat ČSÚ byl pro reprezentaci celé kategorie vína (vč. tichého a šumivého) použit součet položek „grape wine“ a „other wine“.

⁸⁰ Upozorňujeme, že pojem „víno“ zahrnuje jak objem „hroznového vína“, tak i objem „jiného vína“.

Podobně jako u vína byly proto k rozdělení celkového objemu spotřeby piva použity relativní podíly alkoholického a nealkoholického piva na celkové spotřebě piva na základě údajů IWSR. Vzhledem k velmi nízkému obsahu alkoholu v nealkoholickém pivu se předpokládá, že celková spotřeba piva vyjádřená v etanolu, jak ji uvádí ČSÚ, připadá na alkoholické pivo.

Data o výrobě alkoholu

A.7 Celkové objemy a hodnoty výroby alkoholických nápojů pro výchozí rok 2023 vycházely z celkových objemů a celkových hodnot prodané výroby podle segmentů, které jsou k dispozici v datových souborech ČSÚ.⁸¹ Konkrétně tyto datové soubory poskytovaly informace o:

- Celkové hodnotě výroby v cenách výrobce, a to samostatně pro alkoholické pivo,⁸² nealkoholické pivo,⁸³ víno⁸⁴ a lihoviny⁸⁵. Jelikož rozdělení celkové hodnoty výroby vína na tiché a šumivé víno nebylo k dispozici, předpokládalo se, že tyto dvě kategorie mají ekvivalentní hodnotu na jednotku, a k rozdělení celkové hodnoty byly použity jejich relativní podíly na objemu výroby.
- Celkový objem výroby byl rozdělen na alkoholické pivo,⁸⁶ nealkoholické pivo,⁸⁷ a lihoviny.⁸⁸ Jelikož objemy výroby tichých a šumivých vín nebyly k dispozici,

⁸¹ ČSÚ, Dataset "Table 1 Volume of production of selected industrial products and services", and ČSÚ, Dataset "Table 2 Value of sold production of selected industrial products and services", Odkaz: <https://csu.gov.cz/produkty/production-of-selected-industrial-products-year-2023>; přístup v březnu 2026.

⁸² Zahnuté kategorie: Pivo ze sladu (s výjimkou nealkoholického piva s obsahem alkoholu $\leq 0,5$ %).

⁸³ Zahnuté kategorie: Nealkoholické pivo (pivo s obsahem alkoholu $\leq 0,5$ %).

⁸⁴ Zahnuté kategorie: (1) Bílé víno jakostní produkované ve stanovených oblastech (v.q.p.r.d.); (2) Víno a hroznový mošt, jejichž kvašení bylo zabráněno nebo zastaveno přídavkem alkoholu, s obsahem rozpuštěného CO_2 při $20^\circ\text{C} \geq 1$ bar a < 3 bary (s výjimkou šumivého vína); (3) Jakostní víno a hroznový mošt, jejichž kvašení bylo zabráněno nebo zastaveno přídavkem alkoholu, v.q.p.r.d., s obsahem alkoholu ≤ 15 % obj., s výjimkou bílého a šumivého vína; (4) Víno a hroznový mošt, jejichž kvašení bylo zabráněno nebo zastaveno přídavkem alkoholu, s obsahem alkoholu ≤ 15 % obj. (s výjimkou šumivého vína a vína v.q.p.r.d.).

⁸⁵ Zahnuté kategorie: (1) Whisky; (2) Rum a ostatní lihoviny získané destilací zkvašených produktů cukrové třtiny; (3) Gin a genever; (4) Vodka s obsahem alkoholu $\leq 45,4$ % obj.; (5) Lihoviny destilované z ovoce (s výjimkou likérů, ginu, geneveru, destilátů z hroznového vína a vinných matolin); (6) Lihoviny, likéry a ostatní lihové nápoje (s výjimkou destilátů z hroznového vína, vinných matolin nebo ovoce, whisky, rumu, tafie, ginu a geneveru); (7) Vodka s obsahem alkoholu $\leq 45,4$ % obj. a ovocné destiláty.

⁸⁶ Údaje jsou uvedeny v hl konečného produktu. Seznam příslušných zohledněných kategorií viz poznámka pod čarou v předchozím odstavci.

⁸⁷ Údaje jsou uvedeny v hl konečného produktu. Seznam zohledněných kategorií viz poznámka pod čarou v předchozím odstavci.

⁸⁸ Údaje jsou uvedeny v litrech čistého etanolu. Tyto objemy byly následně přepočítány na litry konečného produktu za předpokladu průměrného obsahu alkoholu 40 % obj. Seznam zohledněných relevantních kategorií je uveden v poznámce pod čarou v předchozím odstavci.

byly odhadnuty na základě údajů ČSÚ o spotřebě tichých a šumivých vín (viz výše) a o dovozu a vývozu (viz níže).⁸⁹

- Hodnota výroby na jednotku v Kč/l hotového výrobku byla následně vypočítána vydělením celkové hodnoty výroby v daném segmentu příslušným objemem výroby. Ta byla odhadnuta na přibližně 19 Kč/l u piva, 43 Kč/l u tichého a šumivého vína a 110 Kč/l u lihovin.

Podíly spotřeby v off-trade a on-trade maloobchodu

- A.8 Roční rozdělení maloobchodní spotřeby na off-trade a on-trade maloobchod bylo založeno na relativních objemech spotřeby v off-trade a on-trade maloobchodu v jednotlivých segmentech alkoholických nápojů, jak je uvádí IWSR.
- A.9 IWSR uvádí objemy samostatně pro pivo⁹⁰, tiché víno⁹¹, šumivé víno⁹² a lihoviny⁹³.
- A.10 Je třeba poznamenat, že IWSR neuvádí údaje o spotřebě v off-trade a on-trade maloobchodu zvláště pro alkoholické a nealkoholické pivo. Vychází se proto z předpokladu, že tyto podíly jsou porovnatelné a odpovídají podílům spotřeby v off-trade a on-trade maloobchodu v rámci celkové kategorie „pivo“.

Objemy dovozu a vývozu

- A.11 Roční objemy a hodnoty dovozu a vývozu pro každý segment alkoholických nápojů vycházejí z datových souborů ČSÚ.^{94 95}

⁸⁹ Objem výroby je přibližně roven objemu spotřeby – objemu dovozu + objemu vývozu.

⁹⁰ Zohledněné relevantní kategorie: pivo

⁹¹ Zohledněné relevantní kategorie: likérová vína, lehké aperitivy, ostatní vína, tichá vína

⁹² Zohledněné relevantní kategorie: šumivé víno.

⁹³ Zohledněné relevantní kategorie: lihoviny z agáve, anýzové lihoviny, hořké lihoviny/aperitivy, brandy, lihoviny z cukrové třtiny, gin a genever, likéry, ostatní lihoviny, rum, vodka a whisky.

⁹⁴ Na základě celkového ročního objemu a hodnoty dovozu a vývozu podle skupin výrobků, dostupných na webových stránkách ČSÚ v sekci „Pohyb zboží přes hranice (PZpH)“; odkaz: <https://apl.czso.cz/pli/stazo/STAZO.STAZO>; přístup v březnu 2026.

⁹⁵ Objemy dovozu a vývozu jsou uváděny v čisté hmotnosti bez obalu, v kg. Byl použit přepočítací koeficient 1 kg na 1 l.

- A.12 Výše uvedené datové soubory uvádějí roční objemy a hodnoty dovozu a vývozu samostatně pro pivo,⁹⁶ tiché víno,⁹⁷ šumivé víno⁹⁸ a lihoviny⁹⁹.

Spotřebitelské ceny v roce 2023

- A.13 Off-trade maloobchodní ceny pro rok 2023 zohledněné v analýzách popsaných v této studii vycházejí z datového souboru spotřebitelských cen ČSÚ.¹⁰⁰ Tento datový soubor pro rok 2023 uvádí průměrné měsíční spotřebitelské ceny¹⁰¹ u vybraných produktů v segmentech piva,¹⁰² vína¹⁰³ a lihovin¹⁰⁴.
- A.14 Pro výpočet průměrných maloobchodních cen v off-trade maloobchodu byly nejprve vypočítány průměrné ceny za litr každého vykazovaného produktu za vykazovaných 12 měsíců. Vzhledem k nedostatku dalších informací se v analýzách popsaných v této studii předpokládalo, že vykazované ceny jsou reprezentativní pro průměrné off-trade maloobchodní ceny v jednotlivých segmentech.¹⁰⁵
- A.15 Pro výpočet průměrných on-trade maloobchodních cen byly výše popsané off-trade maloobchodní ceny upraveny pomocí předpokladů o průměrné marži v off-trade a on-trade maloobchodu.^{106 107}

⁹⁶ Zohledněné produktové kategorie: (1) 11230: Pivo vyrobené ze sladu

⁹⁷ Zohledněné kategorie produktů: (1) 11217: Víno z čerstvých hroznů (nešumivé), hroznový mošt; a (2) 11213: Vermut a ostatní vína z čerstvých hroznů, ochucená rostlinami nebo aromatickými látkami

⁹⁸ Zohledněné kategorie výrobků: (1) 11241: Šumivé víno

⁹⁹ Zohledněné kategorie výrobků: (1) 11241: Whisky; (2) 11242: Lihoviny získané destilací vinného vína nebo hroznového výlisků; (3) 11244: Rum a rum z West Indies; (4) 11245: Gin a lihoviny ochucené jalovcem; (5) 11249: Lihoviny a destilované alkoholické nápoje, jinde neuvedené; a (6) 11249: Lihoviny a destilované alkoholické nápoje, jinde neuvedené

¹⁰⁰ ČSÚ Dataset, "Průměrné spotřebitelské ceny vybraných druhů zboží", odkaz: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/en/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CEN02A42&z=T&f=TABULKA&skupId=1793&katalog=31779&pvo=CEN02A42&c=v3~8_RP2023; přístup v březnu 2026.

¹⁰¹ Za uvedenou cenu se považuje maloobchodní cena v off-trade maloobchodu.

¹⁰² Lahvové pivo, 0,5 l, 3,4–4,1 % alkoholu

¹⁰³ Jakostní červené víno, 0,75 l (od roku 2015)

¹⁰⁴ Vodka (1 l) a tuzemská tmavá lihovina (dříve rum) (1 l)

¹⁰⁵ Vzhledem k tomu, že pro segment lihovin byly vykazovány dva produkty, byly pro účely této analýzy jejich ceny zprůměrovány za účelem stanovení průměrné ceny lihovin v off-trade maloobchodu.

¹⁰⁶ Další informace o předpokladech týkajících se obchodních marží jsou uvedeny v Příloze A.2.

¹⁰⁷ Cena v on-trade maloobchodu byla pro každý segment vypočtena následovně: [Průměrná maloobchodní cena v off-trade maloobchodu / (1+DPH) / (1+ maloobchodní marže v off-trade maloobchodu)] * (1 + velkoobchodní marže) * (1 + maloobchodní marže v on-trade maloobchodu) * (1+ DPH)

A.16 Výsledné průměrné maloobchodní ceny jsou shrnuty v Tabulce 18 níže.

Tabulka 18 Průměrné spotřebitelské ceny v roce 2023, Kč/I hotového výrobku

	Off-trade maloobchodní cena	On-trade maloobchodní cena
Pivo	25	72
Tiché víno	114	235
Šumivé víno	187	387
Lihoviny	266	1 100

Zdroj: Frontier Economics, na základě maloobchodních cen ČSÚ v maloobchodním prodeji a předpokladů o průměrné velkoobchodní a maloobchodní přírážce

Pozn.: Velkoobchodní přírážka (platná pro produkty prodávané prostřednictvím maloobchodních kanálů v pohostinství) se předpokládá ve výši 7,5 %, off-trade maloobchodní přírážka se předpokládá ve výši 30 %, on-trade maloobchodní přírážka se předpokládá ve výši 250 % u piva, 150 % u tichých a šumivých vín a 400 % u lihovin.

10 tabulky

A.17 Analýza popsaná v této studii vychází ze symetrických vstupně-výstupních tabulek podle jednotlivých sektorů pro Českou republiku za poslední dostupný rok (2022).¹⁰⁸

A.18 Multiplikátory produkce¹⁰⁹, HPH¹¹⁰, zaměstnanosti¹¹¹ a daňového příspěvku (včetně DPH¹¹², daně z příjmů právnických osob¹¹³ a ostatních daní z produktů¹¹⁴) pro následující segmenty:

- Výroba nápojů: používá se na kvantifikaci ekonomického dopadu alkoholických nápojů prostřednictvím odvětví výroby alkoholických nápojů;
- Velkoobchod, s výjimkou motorových vozidel; maloobchod, s výjimkou motorových vozidel: používá se na kvantifikaci ekonomického dopadu

¹⁰⁸ ČSÚ, „Symetrické input-output tabulky“ z roku 2022 (nejnovější dostupné údaje)

¹⁰⁹ Hodnota produkce podle sektoru (v běžných cenách) byla převzata přímo z input-output tabulek.

¹¹⁰ Hrubá přidaná hodnota podle sektoru (v běžných cenách) byla převzata přímo z input-output tabulek.

¹¹¹ Pro odhad multiplikátorů zaměstnanosti byla data z input-output tabulek doplněna o údaje o počtu zaměstnaných osob přepočtených na plné úvazky (FTE) podle sektoru. Zdroj: ČSÚ, datová sada „Celková zaměstnanost (pracovní místa přepočtená na plné úvazky)“.

¹¹² Položka „Daň z přidané hodnoty (DPH)“ z tabulek ‚Supply and use‘ od ČSÚ.

¹¹³ Údaje o dani z příjmů právnických osob (poskytnuté přímo Ministerstvem financí České republiky).

¹¹⁴ Položka „Daně z produktů bez DPH + dotace na produkty“ z tabulek ‚Supply and use‘ od ČSÚ.

alkoholických nápojů prostřednictvím navazujících odvětví velkoobchodní distribuce a off-trade maloobchodu;¹¹⁵

- Stravovací a pohostinské služby: použito na kvantifikaci ekonomického dopadu alkoholických nápojů prostřednictvím navazujícího odvětví on-trade maloobchodu.¹¹⁶

A.19 Vzhledem k nedostatku podrobnějších údajů se předpokládá, že multiplikátory souhrnného sektoru nápojů jsou reprezentativní pro multiplikátory jednotlivých segmentů piva, tichého vína, šumivého vína a lihovin.

A.2 Předpoklady a parametry

Obsah alkoholu

A.20 Není-li uvedeno jinak, analýzy v této studii vycházejí z následujících předpokladů o průměrném obsahu alkoholu:

- Pivo: 5 %
- Tiché a šumivé víno: 12 %
- Lihoviny: 40 %

A.21 Tyto odhady představují střední hodnoty typického obsahu etanolu pro každou kategorii, založené na údajích Českého národního monitorovacího centra pro drogy a závislosti.¹¹⁷ To je v souladu s dalšími důkazy o typickém obsahu alkoholu v pivu,¹¹⁸ víně¹¹⁹ a lihovinách¹²⁰.

¹¹⁵ Za účelem zamezení dvojímu započtení nepřímé dopady ve velkoobchodním segmentu nezohledňují produkci generovanou sektorem nápojů, jelikož tato produkce je již zahrnuta v multiplikátorech sektoru nápojů.

¹¹⁶ Za účelem zamezení dvojímu započtení nepřímé dopady v on-trade maloobchodu nezohledňují produkci generovanou sektorem nápojů a velkoobchodním sektorem.

¹¹⁷ Na základě „tabulka 3-1: Obsah etanolu v alkoholických nápojích“ z Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (2024), Zpráva o alkoholu v České republice.

¹¹⁸ Na základě údajů „Brewers of Europe, Alcohol Percentage In Beer: A Simple Guide“, [dostupné tady](#): průměrný obsah alkoholu v pivu je přibližně 4,5 %; National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism, „What is A Standard Drink?“, [dostupné tady](#): obsah alkoholu v pivu je 5 %; na základě údajů „The economic impact of the spirits sector in Romania“ (září 2025): obsah alkoholu v pivu je 5 %.

¹¹⁹ Podle Národního institutu pro zneužívání alkoholu a alkoholismus, „Co je to standardní sklenka?“, [dostupné tady](#): obsah alkoholu ve víně je 12 %; podle společnosti The Champagne Company, „Šampaňské a prosecco: Jaký je mezi nimi rozdíl?“, [dostupné tady](#): obsah alkoholu v šampaňském nebo proseccu je 12 %; podle zprávy „Ekonomický dopad odvětví lihovin v Rumunsku (září 2025)“: obsah alkoholu ve víně a šumivém víně je 12 %.

¹²⁰ Na základě údajů Národního institutu pro zneužívání alkoholu a alkoholismus, „Co je standardní drink?“, [dostupné tady](#): obsah alkoholu v lihovinách je 40 %.

- A.22 Pro účely přepočtu extraktu původní mladiny („OWE“) v pivu na etanol se předpokládá, že každý stupeň Plato (tj. 1 OWE) odpovídá 0,4 % obsahu alkoholu.¹²¹

Přirážka

- A.23 Analýzy prezentované v této studii vycházejí z následujících předpokladů o přirážkách, které byly stanoveny na základě konzultací s UVDL a běžné praxe v sektoru:

- Velkoobchodní přirážka: 7,5 %;¹²²
- Off-trade maloobchodní přirážka: 30 %;¹²³ a
- On-trade maloobchodní přirážky vycházejí ze stylizovaných předpokladů, aby dosáhly pozorovaných tržních cen: 250 % u piva,¹²⁴ 150 % u vína (tichého i šumivého),¹²⁵ a 400 % u lihovin.¹²⁶

Vlastní cenové elasticity

- A.24 Cenové elasticity zachycují citlivost poptávaného množství na danou změnu ceny. Jsou proto klíčovým parametrem při převádění odhadovaných cenových dopadů na změny ve spotřebě. Existují dva soubory cenových elasticit poptávky: vlastní cenové elasticity a křížové cenové elasticity.

¹²¹ Na základě Craft Beer & Brewing, „Plato Gravity Scale“, [dostupné tady](#).

¹²² Střední hodnota odhadovaného rozmezí 5–10 %.

¹²³ Střední hodnota odhadovaného rozmezí 25–35 %.

¹²⁴ Tento předpoklad vede k obdobné on-trade maloobchodní ceně piva (72 Kč/l), jakou uvádí zpráva Brewers of Europe (přibližně 73 Kč/l v roce 2022). Zdroj: Brewers of Europe, „*The Contribution made by Beer to the Economy: Czech Republic*“. Dostupné na: <https://brewersofeurope.eu/wp-content/uploads/2024/10/Czech-republic.pdf> (přístup v březnu 2026).

¹²⁵ Tento předpoklad vede k obdobné on-trade maloobchodní ceně tichého vína (235 Kč/l), jakou uvádí studie PAQ Research (250 Kč/l). Zdroj: PAQ Research, „*Jak na zdanění alkoholu: Komparativní analýza a doporučení reformy. Studie ze série Czech Tax Paper*“. Dostupné na: https://www.paqresearch.cz/content/files/2023/10/PAQ_Alkohol_Daneni_Studie.pdf (přístup v březnu 2026).

¹²⁶ Angleitner et al. (2021) ve své mezinárodní analýze segmentu lihovin předpokládají přirážky v pohostinství ve výši 300 %. Pro účely analýzy prezentované v této zprávě byla tato hodnota navýšena na 400 %, aby lépe odpovídala cenové úrovni v českém on-trade maloobchodu. Přestože jsou důkazy o cenách v roce 2023 omezené, současné ceny v on-trade maloobchodu jsou podstatně vyšší než odhad přibližně 1 100 Kč/l použitý v této analýze. Zdroj: Angleitner et al. (2021), *The Economic and Ecological Footprint of the Spirits Sector in the EU, the UK, Norway and Switzerland*. Dostupné na: [https://spirits.eu/upload/files/publications/GEN.DOC-026-2021%20IHS%20Economic%20Footprint%20Report%20FINAL2\(1\).pdf](https://spirits.eu/upload/files/publications/GEN.DOC-026-2021%20IHS%20Economic%20Footprint%20Report%20FINAL2(1).pdf)

- A.25 Vlastní cenové elasticity použité v modelování vycházejí z přehledu odborné literatury, včetně údajů z České republiky,¹²⁷ a mezinárodních údajů.¹²⁸
- A.26 Vzhledem k širokému rozmezí odhadů elasticity uváděných v literatuře byly jako základní předpoklady zvoleny střední hodnoty.¹²⁹ Analýza se zejména opírá o vlastní cenové elasticity uvedené v metaanalýze Wagenaara a kol.¹³⁰
- Pivo: -0,46
 - Tiché a šumivé víno: -0,69¹³¹
 - Lihoviny: -0,80
- A.27 Jelikož přehled literatury týkající se křížové cenové elasticity poskytl pouze omezené a často nekonzistentní důkazy, křížová cenová elasticita není v hlavních analýzách popsanych v této studii zohledněna.¹³² ¹³³ Pro výsledky citlivostní analýzy s křížovou cenovou elasticitou viz Kapitulu 4.2.¹³⁴

Křížové cenové elasticity

- A.28 Centrální odhad, uveden v této studii, vychází z předpokladu, že jakékoli zvýšení cen v individuálních segmentech alkoholických nápojů ovlivňuje pouze poptávku v daném segmentu. To znamená, že pokud se zvýší ceny piva, poptávka po pivu klesne, ale nedojde k žádnému dopadu na poptávku v jiných segmentech (lihoviny,

¹²⁷ Viz například Janda, K., Mikolášek, J. a Netuka, M. (2009) „The Estimation of Complete Almost Ideal Demand System from Czech Household Budget Survey Data“; a Čiderová, T. a Ščasný, M. (2022) „Estimation of alcohol demand elasticity: Consumption of wine, beer, and spirits at home and away from home“.

¹²⁸ Viz například Wagenaar et al. (2009), „Effects of beverage alcohol price and tax levels on drinking: a meta-analysis of 1003 estimates from 112 studies“; a Nelson, J. (2013) „Meta-analysis of alcohol price and income elasticities – with corrections for publication bias“

¹²⁹ Toto se nachází mezi horními hodnotami elasticity -0,97, -1,09 a -1,21 pro pivo, víno a lihoviny, jak uvádějí Janda, K., Mikolášek, J. a Neutka, M. (2010) „Complete almost ideal demand system approach to the Czech alcohol demand“; a nejnižšími hodnotami elasticity -0,25, -0,3 a -0,27 (vážený průměr) pro pivo, víno a lihoviny, jak uvádí Bosko, A. (2020) „Price Elasticity of Alcohol Demand: A Meta-Analysis, Master's Thesis“.

¹³⁰ Wagenaar et al., (2009) „Effects of beverage alcohol price and tax levels on drinking: a meta-analysis of 1003 estimates from 112 studies“.

¹³¹ Je třeba poznamenat, že studie nespecifikuje, zda uvedená vlastní cenová elasticita platí pro tiché víno, nebo pro šumivé víno. Analýzy popsané v této zprávě předpokládají, že uvedená vlastní cenová elasticita vína platí pro tiché i šumivé víno.

¹³² Viz například Janda, K., Mikolasek, J. a Neutka, M. (2010) „Complete almost ideal demand system approach to the Czech alcohol demand“; Čiderová, T. a Ščasný, M. (2022) „Estimation of alcohol demand elasticity: Consumption of wine, beer, and spirits at home and away from home“; a HMRC (2014) „Estimation of price elasticities of demand for alcohol in the UK“.

¹³³ Výsledky studií se často liší nejen velikostí křížové cenové elasticity, ale také identifikaci příslušných segmentů alkoholických nápojů jako náhradních nebo doplňkových produktů.

¹³⁴ Přístup vychází ze společné elasticity substituce, takže křížový efekt změny ceny je modelován jako proporcionální k výdajovému podílu příslušného produktu.

tiché víno atd.). Jinými slovy, z ekonomického hlediska se předpokládá, že „křížová cenová elasticita“ mezi segmenty je nulová.

- A.29 Z teoretického hlediska lze očekávat, že křížové cenové elasticity budou kladné. Pokud by například vzrostla cena piva, mohla by se při jinak nezměněných podmínkách zvýšit poptávka po lihovinách nebo víně, protože část spotřebitelů by mohla přecházet mezi jednotlivými segmenty.
- A.30 Empirický odhad křížových cenových efektů je však metodicky náročný. Přehled odborné literatury neidentifikoval konzistentní důkazy o charakteru křížových cenových elasticit mezi jednotlivými segmenty, a to ani pro Českou republiku, ani na mezinárodní úrovni. Různé studie nacházejí důkazy o kladných, záporných i statisticky nevýznamných elasticitách. Z tohoto důvodu vychází hlavní analýza z předpokladu nulových křížových cenových efektů.
- A.31 Předpoklady týkající se těchto efektů však mají významný vliv na výsledky modelování. Pokud by spotřebitelé skutečně přecházeli mezi segmenty v reakci na změny relativních cen, byly by odhadované poklesy domácí produkce, HPH a zaměstnanosti v navazujících odvětvích nižší a současně by došlo k vyšším příjmům ze spotřební daně.
- A.32 Za účelem zohlednění této možnosti byla vytvořena analýza citlivosti, která umožňuje existenci kladných křížových cenových efektů. Pro účely této analýzy byl použit pragmatický přístup konzistentní s ekonomickou teorií, v němž jednotlivé kategorie vytvářejí křížové cenové efekty v souladu se svými pozorovanými tržními podíly. Například zvýšení ceny piva by mělo větší dopad na poptávku po ostatních produktech než zvýšení ceny menší kategorie, jako je šumivé víno.
- A.33 Celý modelový rámec je založen na systému konstantní elasticity substituce. Předpokládá, že produkty jsou nedokonalými substituty se společnou elasticitou substituce, takže větší kategorie vytvářejí silnější křížové cenové efekty v souladu se svými pozorovanými tržními podíly. Tento přístup využívá společný parametr substituce κ , který je aplikován na tržní podíly jednotlivých produktů. V této analýze je parametr κ stanoven na hodnotu 0,5. To znamená, že křížová cenová elasticita pro libovolnou dvojici segmentů odpovídá hodnotě 0,5 násobené tržním podílem produktu, jehož cena se mění, takže vážený průměr křížové cenové reakce napříč produkty dosahuje hodnoty 0,5.
- A.34 Celý systém je kalibrován tak, aby odpovídal obecnému tržnímu konsenzu; například přibližně jedna třetina poklesu poptávky po pivu je přesměrována do segmentu lihovin.

Tabulka 19 Křížové cenové elasticity založené na tržním podílu jednotlivých segmentů

Do/Z	Alkoholické pivo	Nealkoholické pivo	Tiché víno	Šumivé víno	Lihoviny
Alkoholické pivo	-	0,02	0,09	0,03	0,13
Nealkoholické pivo	0,23	-	0,09	0,03	0,13
Tiché víno	0,23	0,02	-	0,03	0,13
Šumivé víno	0,23	0,02	0,09	-	0,13
Lihoviny	0,23	0,02	0,09	0,03	-

Zdroj: Frontier Economics.

Další parametry

A.35 Analýzy vycházejí z několika dalších parametrů, zejména:

- Míra promítnutí daně do cen (tzv. „pass-through rate“): Analýza prezentovaná v této studii předpokládá úplné (tj. 100%) promítnutí zvýšení spotřební daně do cen ze strany výrobců alkoholických nápojů.
- Daň z přidané hodnoty („DPH“): Předpokládá se, že na alkoholické nápoje se vztahuje standardní sazba DPH ve výši 21 %.¹³⁵

¹³⁵ Na základě údajů ČSÚ.

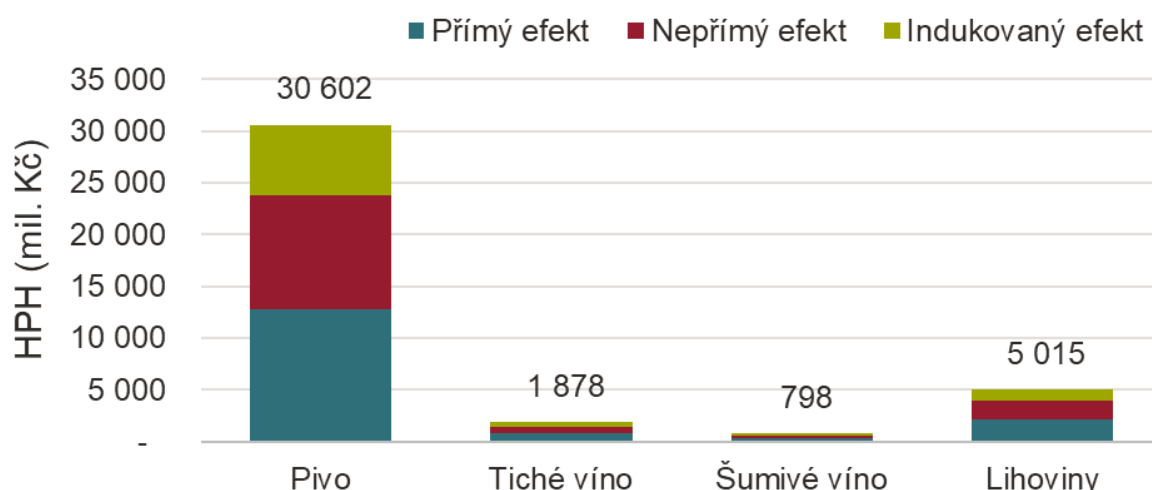
Příloha B Ekonomický přínos alkoholických nápojů ekonomice České republiky v roce 2023

B.1 Ekonomický přínos výroby alkoholických nápojů

Hrubá přidaná hodnota

B.1 V roce 2023 přispěl segment lihovin k tvorbě hrubé přidané hodnoty více než 5 mld. Kč, což představuje téměř dvojnásobek souhrnného přínosu tichého a šumivého vína. Největším přispěvatelem zůstává pivo, které je zároveň největším segmentem z hlediska objemu i hodnoty produkce, a jehož příspěvek k hrubé přidané hodnotě přesáhl 30 mld. Kč.

Obrázek 19 Příspěvek HPH alkoholických nápojů prostřednictvím výrobních odvětví, podle segmentů, 2023

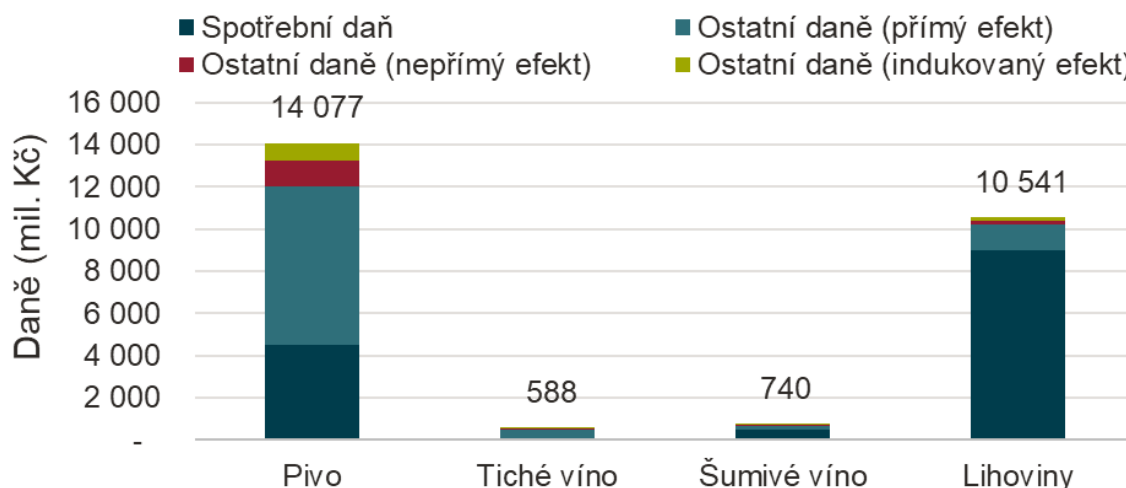
Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

Pozn.: Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022 a předpokládá se, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby nezměněny. Vzhledem k tomu, že input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné údaje pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů, jsou multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů použity pro všechny analyzované segmenty.

Daně

B.2 Segment lihovin přispěl k daňovým příjmům částkou přesahující 10 mld. Kč, přičemž většinu tohoto příspěvku tvořila spotřební daň. To představuje téměř osminásobek souhrnného příspěvku tichého a šumivého vína a zároveň pouze o přibližně 25 % nižší příspěvek než v případě piva, přestože pivo představuje výrazně vyšší podíl na objemu i hodnotě produkce (viz Kapitolu 2.1.4).

Obrázek 20 Daňový příspěvek alkoholických nápojů prostřednictvím výrobních odvětví, podle segmentů, 2023

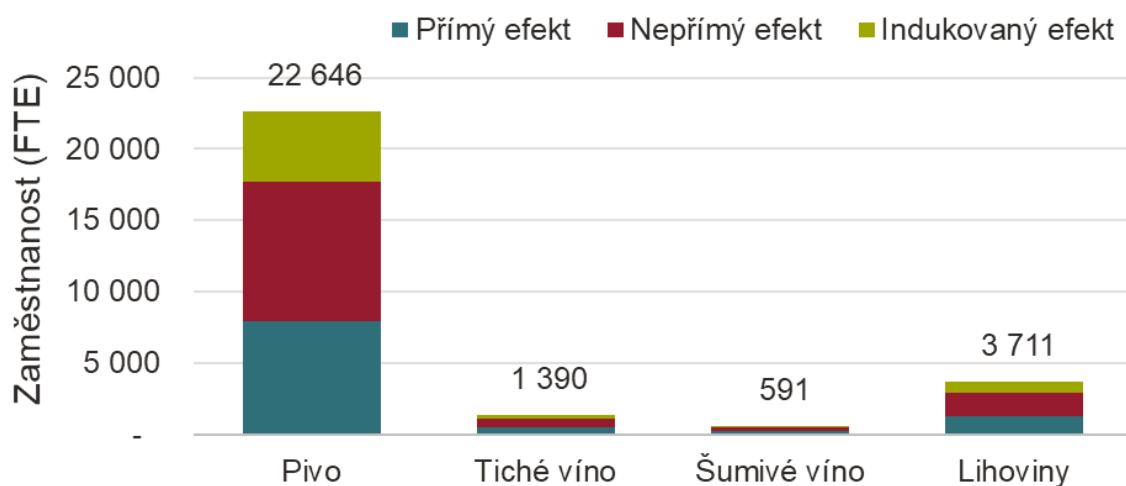
Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

Pozn.: Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022 a předpokládá se, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby nezměněny. Vzhledem k tomu, že input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné údaje pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů, jsou multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů použity pro všechny analyzované segmenty.

Zaměstnanost

B.3 Vedle svého příspěvku k HPH a daňovým příjmům má segment lihovin také významný dopad na český trh práce. V roce 2023 podpořil segment lihovin celostátně přibližně 3,7 tisíce pracovních míst přepočtených na plné úvazky (FTE), přičemž přibližně 35 % z nich bylo vytvářeno přímo prostřednictvím výroby lihovin.

Obrázek 21 Příspěvek alkoholických nápojů k zaměstnanosti prostřednictvím výrobních odvětví, podle segmentů, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

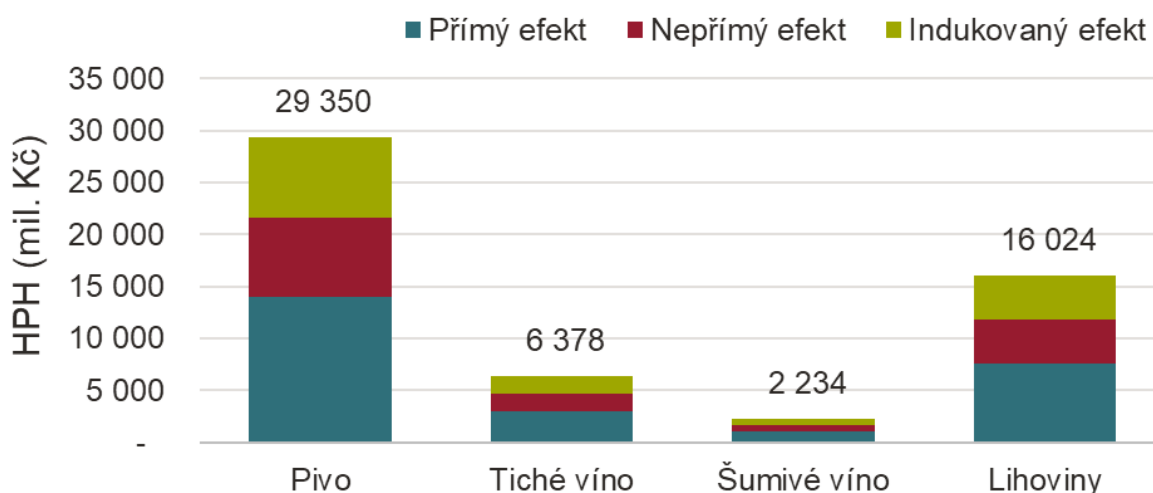
Pozn. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022 a předpokládá se, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby nezměněny. Vzhledem k tomu, že input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné údaje pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů, jsou multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů použity pro všechny analyzované segmenty.

B.2 Ekonomický přínos souvisejících navazujících odvětví

Hrubá přidaná hodnota

B.4 V roce 2023 vytvořily následné odvětví související se segmentem lihovin více než 16 mld. Kč hrubé přidané hodnoty, což představuje téměř dvojnásobek souhrnného přínosu následných odvětví souvisejících s tichým a šumivým vínem. Největší příspěvek k HPH nadále generovala následná odvětví související s pivem, což odráží vysoký podíl piva na celkové spotřebě, přičemž jejich celkový příspěvek dosáhl téměř 30 mld. Kč.

Obrázek 22 Příspěvek HPH alkoholických nápojů prostřednictvím navazujících odvětví, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

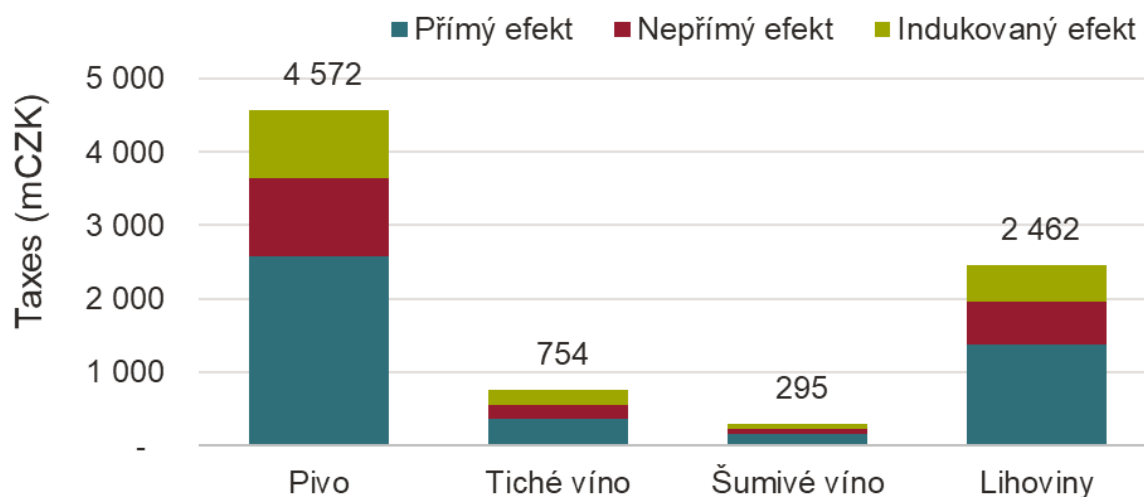
Pozn.: Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022 a předpokládá se, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby nezměněny. Vzhledem k tomu, že input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné údaje pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů, jsou multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů použity pro všechny analyzované segmenty.

Daně

B.5 Následná odvětví související se segmentem lihovin vytvořila téměř 2,5 mld. Kč daňových příjmů, což představuje trojnásobek souhrnného příspěvku následných odvětví souvisejících s tichým a šumivým vínem. Následná odvětví související s pivem zůstala nejvýznamnějším zdrojem daňových příjmů a podílely se více než

50 % na celkových daňových příjmech generovaných následnými odvětví spojenými s alkoholickými nápoji.

Obrázek 23 Daňový příspěvek alkoholických nápojů prostřednictvím navazujících odvětví, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

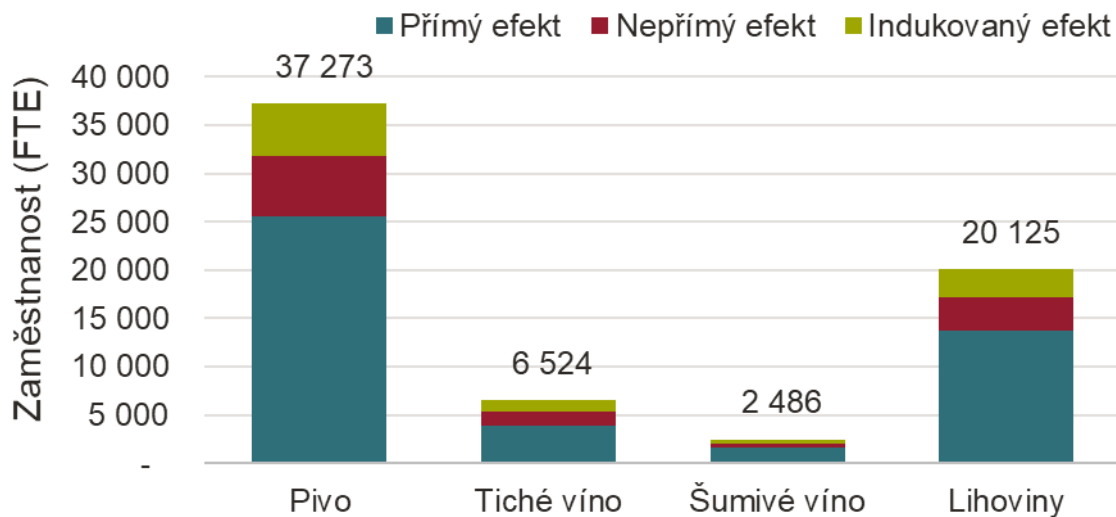
Pozn. Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022 a předpokládá se, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby nezměněny. Vzhledem k tomu, že input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné údaje pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů, jsou multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů použity pro všechny analyzované segmenty.

B.6 Vedle daňového příspěvku generovaného prostřednictvím českých následných odvětví zahrnuje daňový příspěvek jednotlivých segmentů alkoholických nápojů také DPH vybranou z hodnoty dovážených produktů. Přestože tuto DPH nelze přiřadit konkrétnímu ekonomickému subjektu v českých následných odvětvích, představuje relevantní příspěvek k daňovým příjmům v České republice. Tyto dodatečné příspěvky z titulu DPH dosahují přibližně 122 mil. Kč v případě piva, 2 088 mil. Kč v případě tichého vína, 282 mil. Kč v případě šumivého vína a 1 714 mil. Kč v případě lihovin.

Zaměstnanost

B.7 Vedle svého příspěvku k hrubé přidané hodnotě a daňovým příjmům hrají následné odvětví související se segmentem lihovin významnou roli také na trhu práce. V roce 2023 tyto odvětví podpořily přibližně 20,1 tisíce pracovních míst přepočtených na plné úvazky (FTE), což odpovídá přibližně 30 % celkového příspěvku následných odvětví souvisejících s alkoholickými nápoji k zaměstnanosti.

Obrázek 24 Příspěvek alkoholických nápojů k zaměstnanosti prostřednictvím navazujících odvětví, 2023

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

Pozn.: Nejnovější input-output tabulky pro Českou republiku jsou k dispozici za rok 2022 a předpokládá se, že příslušné multiplikátory zůstaly od té doby nezměněny. Vzhledem k tomu, že input-output tabulky neposkytují dostatečně podrobné údaje pro jednotlivé segmenty alkoholických nápojů, jsou multiplikátory vypočtené pro sektor nápojů použity pro všechny analyzované segmenty.

Příloha C Přístup k modelování

- C.1 Obecně je třeba poznamenat, že dopady posuzovaných daňových scénářů by se mohly lišit v případě, že by podniky upravily výrobní ceny, přírážky nebo další činnosti související se zásobováním a propagací, zejména při výraznějších změnách daňového zatížení. Modelování prezentované v této studii ponechává tyto faktory konstantní, aby bylo možné izolovat prvotní dopady změn daně na poptávku a daňové příjmy. Endogenizace cenotvorby, úprav marží a promítnutí nákladů do cen by vyžadovala dodatečná data a další předpoklady týkající se chování na nabídkové straně trhu.

C.1 Předpoklady týkající se cenotvorby a obchodních přírážek v následných odvětvích

- C.2 Modelování předpokládá, že přírážky v navazujících odvětvích zůstávají konstantní v absolutních peněžních vyjádřeních. Dopady daňových scénářů by se mohly lišit, pokud by podniky upravovaly výrobní ceny, obchodní přírážky nebo další činnosti související se zásobováním a propagací, zejména při výraznějších změnách daňového zatížení.
- C.3 Pokud by následná odvětví absorbovala část zvýšení spotřební daně, vedlo by to k menšímu růstu spotřebitelských cen a slabší reakci poptávky. Naopak pokud by si následná odvětví usilovala zachovat přírážky v procentním vyjádření, znamenalo by to vyšší marže v absolutních peněžních vyjádřeních, výraznější růst spotřebitelských cen a silnější reakci poptávky.
- C.4 Vzhledem k absenci přesvědčivých empirických důkazů podporujících některé z těchto cenových strategií v následných odvětvích je předpoklad konstantních přírážek v absolutních peněžních vyjádřeních považován za přiměřený. Současně umožňuje izolovat prvotní dopady změn spotřební daně na poptávku a daňové příjmy. Endogenizace cenotvorby, úprav přírážek a promítnutí nákladů do cen by vyžadovala dodatečná data a další předpoklady týkající se chování na nabídkové straně trhu.

C.2 Přístup k odhadu dopadů na HPH, zaměstnanost a daňové příjmy

Použití multiplikátorů

- C.5 Ekonomické multiplikátory slouží k odhadu širších ekonomických dopadů spojených s určitou ekonomickou aktivitou. Jsou odvozeny z IO tabulek, které zachycují nákupy mezi jednotlivými sektory a ukazují, jak aktivita v jednom sektoru podporuje ekonomickou aktivitu v dalších částech ekonomiky.

- **Multiplikátory typu I** zachycují přímé a nepřímé efekty. Přímé efekty představují přidanou hodnotu vytvořenou v hlavním ekonomickém sektoru (v tomto případě ve výrobě alkoholických nápojů). Nepřímé efekty představují ekonomickou aktivitu vytvářenou v dodavatelském řetězci prostřednictvím nákupu zboží a služeb od dalších podniků.
- **Multiplikátory typu II** navíc zachycují indukované efekty. Indukované efekty představují další ekonomickou aktivitu vznikající v důsledku toho, že zaměstnanci podporovaní přímými a nepřímými efekty utrácí své mzdy v širší ekonomice. Efekty typu II jsou vypočteny začleněním výdajů domácností financovaných ze mzdových příjmů do input-output modelu.

- C.6 V souladu se standardním přístupem odhadují multiplikátory produkce celkový nárůst hrubé produkce spojený s daným přírůstkem aktivity v sektoru. Na základě těchto efektů na produkci jsou následně odvozovány dopady na HPH, zaměstnanost a daňové příjmy prostřednictvím odvětvově specifických hodnot připadajících na jednotku produkce.
- C.7 Výsledkem je soubor dopadových koeficientů vztažených k 1 mil. Kč produkce v sektoru výroby nápojů. Například zvýšení produkce v sektoru výroby nápojů o 1 mil. Kč je spojeno s přímým efektem ve výši 0,37 mil. Kč, nepřímým efektem ve výši 0,32 mil. Kč a indukovaným efektem ve výši 0,20 mil. Kč.

Tabulka 20 Multiplikátory: nárůst na 1 mil. Kč produkce v sektoru výroby nápojů

	HPH (mil. Kč)	Zaměstnanost (FTE)	Daňový příspěvek (mil. Kč)
Přímý efekt	0,37	0,23	0,22
Nepřímý efekt	0,32	0,29	0,04
Indukovaný efekt	0,20	0,14	0,02

Zdroj: Frontier Economics na základě údajů ČSÚ. Pro více informací, viz Přílohu A.

Pozn.: Příklad se týká pouze odvětví na počátku výrobního řetězce (výroba)

Přímé, nepřímé a indukované efekty

- C.8 Hlavní výsledky jednotlivých scénářů, rozdělené na přímé, nepřímé a indukované efekty, jsou uvedeny v Tabulce 21 níže.

Tabulka 21 Rozdělení výsledků daňových scénářů na přímé, nepřímé a indukované efekty (navazující odvětví)

	Odchylna od výsledků Výchozího scénáře			
	Výchozí scénář	Scénář 1	Scénář 2	Scénář 3
HPH (mil. Kč)				
Přímý efekt	16 916	-109	-828	-1 498
Nepřímý efekt	14 667	-94	-718	-1 299
Indukovaný efekt	8 960	-57	-438	-794
Zaměstnanost (FTE)				
Přímý efekt	10 458	-67	-512	-926
Nepřímý efekt	13 031	-84	-638	-1 154
Indukovaný efekt	6 513	-42	-319	-577
Ostatní daně (mil. Kč)				
Přímý efekt	9 955	-64	-487	-882
Nepřímý efekt	1 650	-11	-81	-146
Indukovaný efekt	1 081	-7	-53	-96

Zdroj: Frontier Economics

Pozn.: Předpokládá se 100% promítnutí nákladů do cen v absolutních peněžních vyjádřeních a nulové křížové cenové elasticity (tj. bez substitučních reakcí).

C.9 Vedle daňových příjmů uvedených v této tabulce se odhaduje, že v důsledku navýšení spotřební daně by byla vybrána také dodatečná DPH ve výši 193 mil. Kč ve Scénáři 1, 1 625 mil. Kč ve Scénáři 2 a 3 231 mil. Kč ve Scénáři 3. Tyto hodnoty jsou vykazovány samostatně, protože vyšší spotřební daň sice může vést ke zvýšení DPH vybrané z prodeje alkoholických nápojů, současně však může v důsledku substituce poptávky snižovat výdaje na jiné zboží a služby. Celkový dopad dodatečné DPH vybrané v důsledku zvýšení spotřební daně na celkové příjmy z DPH je proto nejistý.

Zohlednění modelování obchodních toků

C.10 V analýze prezentované v této studii se předpokládá, že dovoz reaguje proporcionálně na celkovou změnu spotřeby, takže např. dovážené i domácí pivo čelí stejné změně poptávky, zatímco vývoz zůstává konstantní. Tento předpoklad je pravděpodobně konzervativní. V praxi by část poklesu domácí spotřeby mohla

být přesměrována na exportní trhy prostřednictvím změn relativních cen, přičemž část domácích prodejů by byla nahrazena vývozem. Tento scénář se jeví jako realistický vzhledem k tomu, že česká produkce piva je již nyní významně orientována na export, přičemž přibližně 28 % produkce směřuje na zahraniční trhy.

- C.11 K ověření tohoto mechanismu byla provedena orientační simulace obchodu s využitím jednosektorového Armingtonova modelu, v němž se obchodní toky přizpůsobují šokům v nákladech domácího obchodu a relativních cenách a dosahují nové rovnováhy. Simulace využívá datový soubor *International Trade and Production Database for Simulation* (ITPD-S) Mezinárodní obchodní komise Spojených států, který obsahuje podrobná sektorová data včetně samostatného členění piva, vína a lihovin. Je však nutné provést určité úpravy údajů o domácí výrobě a spotřebě, což ovlivňuje kvantitativní výsledky. Výsledky této obchodní simulace proto slouží pouze k orientačnímu ověření možného rozsahu substituce mezi domácím prodejem a vývozem a nejsou chápány jako odhad.
- C.12 Výsledky této analýzy naznačují, že přibližně 52 % poklesu domácí spotřeby by mohlo být přesměrováno na exportní trhy. To by implikovalo, že skutečný pokles hrubé přidané hodnoty by mohl dosahovat přibližně poloviny hodnoty odhadované v hlavních výsledcích modelování. Tento závěr podporují také úspory z rozsahu charakteristické pro pivovarnický sektor. Z toho vyplývá, že odhady dopadů na HPH v navazujících odvětvích lze považovat za horní hranici možných efektů a že skutečné dopady budou pravděpodobně nižší.

Frontier Economics Ltd is a member of the Frontier Economics network, which consists of two separate companies based in Europe (Frontier Economics Ltd) and Australia (Frontier Economics Pty Ltd). Both companies are independently owned, and legal commitments entered into by one company do not impose

WWW.FRONTIER-ECONOMICS.COM

